

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Oviedo, Francisco de

Lvgdvni, M.DC.LI.

Controversia XIV. De Infinito.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95503](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95503)

8 De formis, quæ per se ipsas creantur sentio non posse de potentia Dei absoluta educi, quia cum ab illis non possit separari creatio,eductio superaddita ex natura sua esset superflua, necessarium enim respiceret terminum, qui in quocumque casu æquè benè existeret illa deficiente. Hac ratione dixi non posse idem influere in se ipsum per secundam actionem, quia hæc essentialiter supponeret terminum independentem ab illa, & non posse actionem per se ipsam dependentem à principio ab eodem vel ab alio per aliam actionem superadditam dependere, quod contingeret si generatio terminaretur ad terminum, qui per se ipsum crearetur, quia ille terminus esset creatio, ad quem generatio terminaretur. Eadem ratione dicendum est non posse terminum per se ipsum genitum, per creationem superadditam à Deo produci.

9 Vltimò inquiri potest de formis, quæ possunt successive educi, & creari, an possint simul terminare actionem creatiuam, & eductiuam. Supponimus posse eandem entitatem duplicem actionem totalem terminare, quod iam probaui Controuersia 7. & in præsentî tantum est specialis dubitandi ratio ratione peculiaris oppositionis, quam habet creatio cum educatione propter diuersum modum respiciendi terminum. P. Soar. tom. i. in 3. part. disput. 14. sect. 1. *Vltima ergo*, ait repugnare idem accidens esse per se, & inherere, quod idem videtur esse ac creari & educi. Posse supernaturaliter eundem terminum educi, & creari per actiones distinctas plurimi recentiores docent, quibus subscribo, nulla est enim specialis ratio repugnantie inter educationem, & creationem, quam Deus vincere non possit, quod sic probo. Accidens esse independentem ex vi creationis nihil aliud est, quam actionem creatiuam non dependere à subiecto, quod proprius significaretur si diceretur accidens fieri independentem, ex quo faciendi modo fit accidens ex vi illius nullam trahere dependentiam, quod formaliter non dicit negationem absolutam dependentie in accidenti, sed negationem dependentie ortæ ex illa actione, seu per illam actionem non dependere. Similiter accidens esse dependens ex vi generationis dicit illam actionem esse dependentem, ex quo resultat accidens ipsum dependere à subiecto quatenus habet esse per talem actionem, ita ut si ex vi alijs actionis illud non habeat deficiente subiecto deficiat accidens, quia deficiet actio, ex vi cuius vnice existeret. Sed esse dependentem à subiecto hanc actionem eductiuam, & illam creatiuam terminatam ad eandem entitatem non esse dependentem, non opponuntur contradictoriè: ergo accidens esse eductum, & creatum contradictoriè non opponuntur. Rem confirmo, & illustro. Pone calorem productum adequatè ab igne & à Sole per duplicem actionem eductiuam, quam posse terminare supponimus in præsentî quaestione. Ex vi actionis procedentis à Sole calor recipit esse independentem ab igne, ita ut igne deficiente idem permanebit: ex vi actionis procedentis ab igne idem calor dependet ab igne per veram actionem, & dependentiam: ergo non repugnat idem accidens ex vi huius actionis esse independentem ab hac causa, & ex vi alijs ab eadem dependere. Sic fit in termino creato, & genito, ut ex vi creationis non dependeat à subiecto, sicuti calor, de quo dicebamus, ex vi actionis procedentis à Sole non dependebat ab igne, & ex vi generationis dependet à subiecto sicuti idem calor ex vi alijs actionis dependet ab igne.

10 Ex his solutio facilis est: ad fundamentum oppositæ sententiæ respondeo calorem eductum, & creatum esse dependentem, & independentem positiuè, quæ contradictoriè non opponuntur, sicuti non opponuntur, Christi esse extensum in Cælo, & inextensum in Eucharistia. Ad illud quod dicitur sequi terminum dependere, & non dependere negandum est sequi terminum non dependere, quia terminus, qui per vnam actionem dependet, etsi non dependeat per aliam, absolute dependet, tantum dici potest terminum non dependere ex vi actionis creatiue seu non dependere ex vi huius actionis, ex quo non infertur absolute non dependere, non enim valet consequentia à restricto ad non restrictum negatiuè. Neque idem sonat, terminus est independentem, ac terminus non dependet, quia terminum non dependere dicit absolute non dependere ex vi alicuius actionis, ita ut neq. per hanc, neq. per illam actionem dependeat, negatio enim omnia distribuit terminum, vnde esse independentem, tantum dicit terminum ex vi alicuius

Fr anc. deQuindo, Philosoph. tom. 1.

actionis non dependere, siue per aliam dependeat, siue non dependeat, cum enim copula huius propositionis, terminus est independentem, non sit negata, sufficit hanc vel illam independentiam termino inesse, ut verificetur, etsi alias idem terminus dependentiam habeat.

CONTROVERSIA XIV.

De Infinito.

AGGREDIMVR materiam meâ quidem sententiâ difficillimam omnium, quas tota amplectitur Philosophia, existimo enim infiniti naturam longè explicatu difficiliorem esse continui compositione quam ingenui, acuti, doctique viri insuperabilem putarunt: tota enim illius difficultas disputationis hic nos premit, ea enim est, finitâ nostræ mentis acie infinitam molem euolui, quæ vix apprehensio tangi potest, tantum abest vrinellectus illam metiri valeat. Nihilominus ne videar mancum reliquisse hoc opus, de Infinito disputo, cuius difficultates, etsi non penitus exhaurire præsumam, illas tamen explicare conabor.

PUNCTVM PRIMVM.

Infiniti definitio.

Primo Infinitum diuiditur, in Infinitum secundum essentiam, seu perfectionem, & in infinitum secundum accidens. Infinitum secundum essentiam est illud, quod includit summam perfectionem possibilem, ultra quam non potest maior alia excogitari: hoc infinitum constat non quantitate molis sed perfectionis, illa enim, quæ excellentiora sunt maiora vocamus, vide August. libr. 6. de Trinitate capit. 8. ait: *in his, quæ non mole magna sunt, hoc est maius esse, quod est melius esse.* Hæc infinitas tantum competit Deo, qui vnice habet perfectionem, supra quam non sit alia: quæcumque enim perfectio à Deo distincta inferior est perfectione Dei, & defectibilis, & depedens, in quibus magna imperfectionis mixtura reperitur. Infinitum secundum accidens triplex est: secundum extensionem, intensionem, & multitudinem. Secundum extensionem, erit quantitas infinitè extensa: secundum intensionem qualitas erit, cuius gradus eidem subiecto inhaerentes infiniti sunt: Infinitum secundum multitudinem erit multitudo ex infinitis vnitatibus coagmentata. Non est disputatio de infinito secundum essentiam, sed de infinito secundum accidens, cuius definitiones iam expendo.

Antiqui definebant infinitum: cuius nihil est extra: quos sequuti sunt Baconius in 1. distinct. 44. quæst. 1. art. 2. Durand. in 1. dist. 43. quæst. 2. & in 2. distinct. 1. q. 3. Aur. in 1. distinct. 44. quæst. vnica art. 1. part. 1. *S. est quæritur*, vbi probat in continuo non esse infinitas partes: *Quia infinita partes (inquit) sunt omnes partes, & infinita puncta sunt omnia puncta.* Definitionem hanc impugnat Philosophus 3. physic. text. 62. & 63. quia si intelligendum sit illud: cuius nihil est extra, pertinet ad id, quod infinitum dicitur, competit definitio omni toti perfecto, quod definiuit Arist. 5. Metaphysicæ capit. 16. per eadem verba: *totum perfectum est, cuius nihil est extra.* Si intelligatur illud cuius nihil est extra etiam pertinet ad aliud compositum, non rectè definitur infinitum, quia posito hic quodam infinito, posset aliud esse infinitum, imò alia infinita eiusdem rationis extra illud reperiri, potest enim Deus cuiusque multitudinî Angelorum etiam infinitæ, Angelum, & Angelum, infinitosque Angelos superaddere. Secundò eandem definitionem sic impugno: detur infinitum hominum vel Angelorum & ab illius multitudine remoueat Deus vnum indiuiduum, quæ remanent necessariò erunt infinita, quia si essent finita per additionem vnius vnitatis non possent fieri infinita: ergo illa multitudo esset infinita,

Bb 3 86

& extra illam esset aliquid videlicet illud individuum, quod Deus ex illa adimeret. Nec poterit dici illud individuum non posse adimi, quia posita infinita multitudine Angelorum Deus cognoscit hunc individuum Angelum, verbi gratia, Gabrielem distinctum realiter ab omnibus aliis: ergo cognoscit illos Angelos à Gabriele distinctos esse finitos, aut infinitos: non finitos, quia etiam si illis Gabriel adingeretur non constituerent multitudinem infinitam: ergo infinitos: ergo cognoscit multitudinem infinitam Angelorum distinctam ab aliquo Angelo in illa non incluso: ergo cognoscit extra illam multitudinem Angelorum esse aliquem Angelum: ergo non est de essentia infiniti ut extra illud nihil sit.

3 Doctissimi Magistri hanc infiniti definitionem sunt amplexati, qui negant infinitum adhuc possibile, seu rerum possibile, quos ego sic convenio. In sententia horum non datur infinitum adhuc possibile: ergo tenentur dicere conceptum explicatum, quem ipsi probant, non esse possibile, vel esse conceptum rei finitæ: non dicent esse conceptum rei finitæ, alias vanè diceretur infiniti definitio: ergo tenentur dicere esse conceptum rei chimericæ. Tunc sic inquiri an conceptus significatus per vulgarem definitionem ab Aristotele traditam, quam Aristotelicam probant, cum utraque ad chimeram terminetur. Si dicant definitionem formalem ab Aristotele traditam terminari ad obiectum possibile, & in se non repugnans, iam admittunt conceptum illum, quem tota Schola infinitum appellat, & quem ipsi latè impugnant: ergo admittunt infinitum. Neque dicere possunt illud, cuius semper est ultra aliquid accipiendum, esse non repugnans, finitum tamen, quia omnia argumenta quibus utuntur ad hanc definitionem reiiciendam, ostendunt ut probent illius obiectum esse repugnans, & fore finitum, & infinitum, quod etiam opponunt contra obiectum definitionis, quam tradunt, quod similem repugnantiam habere dicunt: ergo omnia, quæ in nostram definitionem accumulunt, in suam aggerant: ergo eandem aleam apud ipsos utraque definitio subire debet. Conceptum obiectum illius definitionis cuius semper est ultra accipiendum, fore infinitum, si in se repugnantiam non involuat, & rem finitam, & infinitam, non dicat, certum est quia omne ens reale finitum partes habet finitas, quæ ita accipi possunt, ut ad ultimam perveniantur, & alia non restet accipienda, potest enim illarum una ultima assignari, ultra quam non sit alia. Debent ergo, qui docent infinitum adhuc possibile chimericum esse, nullam sibi propriam definitionem fingere, neque aliquam approbare, sed ostendere conceptus obiectivos significatos per definitiones ab aliis traditas esse conceptus repugnantes, & fictitios, vel esse conceptus rei finitæ & limitatæ: quocumque enim ex his probent, rectè convincent non dari infinitum: quo si ipsi illius definitionem constituent, gratia illis habenda non sunt, si infinitum efficaciter impugnaverint, facile enim cuique erit infinitum ita construere ut nulla opera ab ipso destrui possit.

4 Secundò arguo contra hos recentiores. Affirmant infinitum esse cuius nihil est extra: ergo saltem tota collectio rerum possibile erit infinita. Probat consequentiam: extra totam illam collectionem nihil est: ergo illi convenit infiniti definitio, quam ipsi probant: ergo est infinita, ergo non rectè componunt esse bonam definitionem infiniti cuius nihil est extra, & non dari infinitum adhuc rerum possibile. Respondent ultra collectionem finitam rerum, verbi gratia, Angelorum possibile non repugnare alium Angelum ex eo quod illa collectio ex se non sit componibilis cum alio Angelo, vel quia ipsa repugnat accretioni alius Angeli, sed quia non est Angelus alius, qui possit collectioni ex se augmenti capaci superaddi, infinito autem esse repugnare aliam entitatem, quæ posset superaddi, ita ut præcisè ex eo quod hac Angelorum collectio esset infinita, illi repugnaret alium Angelum superaddi, & aliquid illius generis esse extra illam, quod non habet tota collectio Angelorum possibile, quæ de facto existit, ac proinde infinita non est. Doctrinam huius solutionis falsam esse probabo Punct. 5. ubi ostendam, posse collectioni infinitæ aliquid superaddi, & non infinitæ collectioni repugnare augmentum eo ipso quod sit

infinita. Sed esto, non repugnet ratione totius collectionis Angelorum, quæ de facto existit, alium Angelum superaddi, sed quia in se repugnat alius Angelus superaddens, ex quocumque capite oriatur repugnatio de facto repugnat dari alium Angelum extra hanc collectionem: ergo non est aliquid ultra accipiendum extra hanc collectionem: ergo huic collectioni convenit definitio infiniti: ergo est infinita.

Tenenda est definitio tradita ab Aristotele, cuius semper est ultra accipere, id est, cuius partes accipienti semper alia & alia in infinitum restant accipiendæ. Quod intelligendum est ut intra ipsum infinitum, ea sit partium multitudo, ut quantumvis ex illis successivè sumantur semper alia restent accipiendæ quia possint successivè exhausti incipiendo ab una, quæ dicatur prima, & desinendo in alia quæ ultima dicatur. Ex hac definitione deduxit Aristoteles, text. 65. & 66. infinitum potius habere rationem partis, quam totius, quod intelligendum est respectu nostri, quia si ab illo per partes incipiamus accipere semper quidquid accipimus habemus habere rationem partis, quod cum aliis comparibus, quæ restant accipiendæ totum infinitum componunt. Quando verò partes totius finiti accipimus, tandem ad ultimam pervenimus, quæ accepta totum finitum comprehendimus, quod respectu totius infiniti præstare non possumus. Eadem ratione dixit Philosophus infinitum non esse totum actu, sed potentia, quod similiter respectu nostri intelligendum est, cum enim illius partes accipimus modo explicato nunquam totum apprehendimus, sed partes, quibus alia, & alia respectu nostri successivè accipientium superadduntur, quin aliquando superaddantur omnes illæ, quæ totum infinitum actuale constituent.

PUNCTUM II.

Quid intersit inter infinitum categorematicum & syncategorematicum.

Celebris est divisio infiniti in categorematicum, & syncategorematicum, cuius membra diuidentia non omnibus nota, licet nulli non familiaria sint. In primis in eo differunt hæc infinita, quod infinitum categorematicum componitur ex entitatibus actu existentibus, quæ infinitum actu existens secundum se totum constituunt: infinitum verò syncategorematicum dicitur entitates existentes permixtas entitatibus possibilebus, itaque dicit aliquas entitates existentes, alias verò possibilebus. Entitates existentes, quas includit infinitum syncategorematicum terminum possunt habere, non tamen terminum determinatum ultra quem augeri non possunt, quia eo ipso quod detur infinitum syncategorematicum ex entitatibus existentibus, & possibilebus constitutum, entitates existentes licet terminum habeant semper possunt illum excedere, & magis ac magis augeri. Exempli gratia, numerus terminum habet, eo enim ipso, quod sit numerus, debet habere terminum, & aliquam habere unitatem, quæ sit ultima, non tamen est aliquis terminus, quo ita circumscrubatur, ut non possit alia habere, quo magis illius producatur extensio, quantumvis enim millia miliaria millionum annumeres, nihil prohibet toti huic multitudini aliquem terminum superaddere, ita ut dicat multitudo unam unitatem supra millia miliaria millionum. Itaque entitates existentes infiniti syncategorematici semper possunt augeri, semper tamen in quocumque augmento aliquem terminum habebunt, quo multitudo finita circumscrubatur. Ratio est manifesta, quocumque additur illi infinito, si adhuc syncategorematicum remanet, adduntur unitates finitæ, sed unitates finitæ coniunctæ aliis finitis unitatibus non possunt multitudinem infinitam componere: ergo infinitum syncategorematicum semper dicit multitudinem finitam entitatum existentium: differentiam hanc inter infinitum categorematicum, & syncategorematicum assignant ex Aristot. 3. Physic. text. 33. & 34. Doctores omnes qui de hac re disputant.

Si naturam termini indeterminati quem habere diximus entitates existentes, ex quibus infinitum syncategorematicum componitur percalleas, optime noueris aliud esse rem posse in infinitum crescere, aliud rem posse esse infinitam

infinitam. Possit in infinitum crescere est nullam partem esse assignabilem, ultra quam non possit alia designari, quæ termino dicit præcedenti maiori claudatur. Rem posse esse infinitam non dicit relicto hoc termino alio maiori definiti, sed absolute carere omni termino, ita ut nullo res infinita cingatur. Ex his inferes non esse bonum arguendi modum: res potest in infinitum augeri: ergo potest esse infinita; ostendi enim numerum posse augeri in infinitum, ut notum est, quia quantumvis fingatur autus, alia entitas poterit accrescere, & tamen infinitus esse non potest. Similiter iuxta communem sententiam continuum in infinitum potest diuidi, ita ut nunquam ad aliquam diuisionem perueniamus, cui aliam superaddere non possumus, tamen nunquam poterunt dari infinitæ diuisiones continui. Loquor iuxta communem sententiam. Similiter ab hoc die poterunt in infinitum dies pertransire, non tamen possunt infiniti pertransire, quia ab hoc die vsque ad illum vltimum, qui pertransierit, quemcumque assignes tantum erunt dies finiti, cum omnes duobus diebus extremis hodierno videlicet, & illo vltimo assignato vtrique claudantur.

3. Caterum infinitum constitutum ex entitatibus actu existentibus, vel præteritis, & aliis possibilibus, vel futuris, potest partes possibiles in duplici differentia continere. Quædam sunt creaturæ possibiles, quas Deus potest omnes distributiue, & collectiue in actum reducere, sic se habent infiniti Angeli possibiles, si non repugnat infinitum Angelorum actu existens. Aliæ sunt creaturæ possibiles, quæ licet illarum quælibet possibilis sit; imò & futura, non tamen poterunt adhuc de potentia Dei absoluta ad actum reduci omnia collectiue, ita ut verum sit dicere omnia illa possibilia actu existunt. Sic se habent dies futuri per æternitatem à parte post, qui omnes collectiue sumpti nunquam poterunt simul existere, neque collectiue extitisse. Ratio est manifesta: si omnes dies ex quibus æternitas constat à parte post aliquando extitissent, iam nihil superesset æternitatis: ergo æternitas fuisset præterita, & finita, sed implicat finiri æternitatem à parte post: ergo implicat extitisse omnes dies ex quibus æternitas à parte post componenda est. Dices: dies illi nunquam possunt existere, neque poterunt coexistisse: ergo repugnat illorum existentia: ergo non sunt futuri, neque possibiles sed tantum chimærici. Respondeo distinguendo illud antecedens: dies illi non possunt existere, neque extitisse collectiue, concedo: distributiue, nego. Hoc est datur aliquis dies ex his, qui æternitatem component, qui non possit existere, aut extitisse nego, quicumque enim dies quem tu assignes, ex his quæ æternitatem à parte post component aliquando existit, & aliquando extitit, ita ut sit verum dicere in aliqua mensura, hic dies iam præteriti, collectiue, concedo: ergo illi dies sunt chimærici, distinguo consequens: distributiue sumpti, hoc est datur aliquis illorum dies, qui sit chimæricus, nego consequentiam: collectiue, subdistinguo: omnes dies æternitatis collectiue sumpti secundum se sunt chimærici, negosi considerentur ut iam præteriti, concedo, quia chimæra est dicere totam æternitatem à parte post iam præterisse.

4. Infinitas: Quidquid est futurum in hac mensura in aliqua erit præsens, & in aliqua erit præteritum, sed æternitas à parte post est futura: ergo in aliqua mensura erit præterita. Distinguo antecedens: quidquid est futurum aliquando erit præsens, & aliquando erit præteritum secundum quamlibet partem sui seorsim sumptam, concedo: secundum se totum subdistinguo: quidquid est futurum in tempore aliquando erit præteritum, concedo: quidquid est futurum per æternitatem aliquando erit præteritum aut præsens secundum se totum, nego. Est enim de ratione æternitatis successiue, ut semper aliquid illius restet, neque id quod per æternitatem successiue futurum est in tempore esse potest, & ita neque in tempore potest esse præteritum. Itaque consequentia illa: hac entitas est modo futura: ergo aliquando verum erit dicere, est præsens: rectè inferitur de re futura in tempore non de re futura per æternitatem successiue futurum est non de re tempore, sed in æternitate futurum, & ita non erit verum dicere, aliquando, hoc est aliquo tempore est, sed semper erit verum dicere, est secundum aliquod sui, & erit per totam æternitatem secundum se totum.

5. De multitudine rerum, quæ distributiue sumptæ existere possunt & non collectiue exemplum præbet commu-

nis doctrina in collectione creaturarum possibilibus, in qua nulla includitur, quam Deus non possit producere, non tamen potest omnes collectiue producere, quia quicumque multitudine & quocumque infinito creaturarum productio rursus poterit Deus aliam producere creaturam. Idem cernitur in diuisionibus continui Aristotelici, quarum quælibet potest exhiberi à Deo, non tamen potest Deus omnes diuisiones continui collectiue exercere. In hoc sensu rectè dixit Durand. in 1. dist. 32. quæst. 2. singula possibilia esse quidem possibilia, non tamen omnia esse possibilia, hoc est possibile non esse collectionem rerum existentium, quarum quælibet existere potest.

Dubitant nonnulli an infinitum syncategorematicum essentialiter includat creaturas possibiles, quarum omnium collectio simul existere, vel successiue extitisse repugnet, vel an sufficienter constituatur per creaturas possibiles, ex quibus in infinitum existentes augeri possint, etiam si tota illa collectio possibilium de potentia Dei absoluta existere possit, sicuti de multitudine infinita Angelorum multi sentiunt. P. Albertinus tom. 2. de prædic. quantitatis disp. 4. quæst. 2. num. 8. asserit infinitum syncategorematicum essentialiter includere multitudinem possibilem, quæ collectiue existere non possint. Probat ex eo, quod infinitum categorematicum, & syncategorematicum non distinguuntur. Sufficientem ego distinctionem inuenio inter vtrumque infinitum, si categorematicum componatur ex rebus existentibus in eodem statu. Verbi gratia, ex rebus actu existentibus, & syncategorematicum sit permixtum ex rebus finitis actu existentibus, & ex aliis possibilibus quibus possit in infinitum augeri. Infinitum hoc modò constitutum infinitum dicitur cum addito, & finitum secundum id, quod dicit existens, quod infinitum syncategorematicum omnes appellamus: vtriusque natura, atque differentia satis est nota, de nomine contendendum non est, quod ex libera tantum hominum impositione dependet.

7. Grauior alia suboritur difficultas de differentia vtriusque infiniti. An videlicet differant non solum in diuerso statu rerum, quas in se continent, sed etiam in multitudine. An verò in multitudine rerum conueniant, & tantum differant ex eo, quod infinitum categorematicum dicat multitudinem rerum in eodem statu existentium, & syncategorematicum dicat finitas entitates existentes, & reliquas possibiles. P. Albert. supra num. 11. asserit infinitum differre ab infinito categorematico in numero partium, quia infinitum syncategorematicum non includit partes infinitas, neque intrinsecè includit infinitatem, sed tendit in illam. Refert pro hac sententia num. 2. Durand. & Gabr. oppositam sententiam defendit P. Fasolus i. p. tom. 1. quæst. 7. art. 2. dub. 2. ubi clarè ostendit à num. 12. neque Durandum, neque Gabrielem defendere Alberti sententiam, sed potius Durandum oppositam quam docet Fasolus tradidisse, eandemque Gabrielem indicasse, quam D. Thom. & Scot. aperte tradunt, verba Fasolus ipse refert. Hanc existimo esse communem Doctorem sententiam: quod si aliqui dixerint infinitum syncategorematicum non esse simpliciter infinitum, sed finitum idè est, quia loquuntur præcisè de entitatibus actu existentibus, quas includit infinitum syncategorematicum, ut distinctis ab illis possibilibus. Sic Hurt. disp. 13. sect. 1. 8. asserit infinitum categorematicum secundum id, quod actu habet esse finitum, & hac ratione illud finitum appellat, additque secundum ea, quæ non habet, sed actu habere potest esse infinitum, quia potest illi fieri additio sine termino. Itaque ne in æquiuocum laboremus, aduerto nonnullos infinitum syncategorematicum appellare vnitates, seu partes existentes ex eo præcisè, quod possint addi per alias, & alias, quas ab infinito syncategorematico tantum in existentibus constituto distinguunt. Sic loquitur Hurt. nuper citatus. Alij infinitum syncategorematicum appellant multitudinem includentem partes existentes, quæ possunt magis, & magis augeri per productionem actualium partium possibilem & simul includentem partes possibiles, quarum productionibus possunt augeri iam productæ. Si infinitum syncategorematicum primo modo sumatur tantum pro partibus acceptis nullus est dubitandi locus, certum enim est tantum dicere entitates finitas, & in multitudine differre ab infinito categorematico includente entitates, seu partes finitas, si sumatur posteriori modo, hoc est non solum pro partibus acceptis iam existentibus, sed pro his & pro acceptibilibus,

quæ sunt tantum possibiles, in quo sensu questionem exagitant Falsolus, & Albertinus potest procedere disputatio.

8 Affirmo cum Falsolo, & aliis, quos ipse refert infinitum syncategorematicum desumptum modo explicato pro partibus existentibus, quæ possunt magis, & magis augeri, & pro possibilibus non differre multitudine ab infinito categorematico, sed includere entitates infinitas simpliciter. Conclusionem hanc his verbis tradit Scotus in 1. dist. 2. q. 2. §. ostensu proposito. *Quaecumque sunt infinita in potentia, ita quod accipiendo alterum, nullum possunt habere finem: illa omnia si simul actu sunt, sunt infinita actu.* Probat subtilissimus Doctor conclusionem prædictam his verbis: *Quia omnia talia acceptibilia quando sunt simul existentia, aut sunt actu finita, aut actu infinita: ergo accipiendo alterum post alterum, tandem possunt omnia esse actu accepta: ergo si non possunt omnia esse actu accepta, si actu simul sunt, sunt actu infinita.* Hæc ratio robustissima est, & ad illam reducuntur plures alie quæ contra sententiam Albertini doctè expendit Falsol.

9 Aliter contra eandem sententiam argumentor: Infinitum categorematicum quantumvis augeatur secundum partes existentes ex possibilibus, quas dicit, semper potest magis augeri: ergo quantumvis sumantur partes ex possibilibus, semper restant alie & alie accipiendæ. Consequentia est legitima, & consequens tenentur non solum ex vi illationis admittere, sed supponere omnes, qui infinitum categorematicum admittunt, quia si non semper ex partibus possibilibus alie, & alie restarent accipiendæ, sed omnes essent acceptæ, iam postquàm illæ erant acceptæ partes existentes possent augeri, quia nulla restat possibilis per quam augerentur, & tunc inquirerentur partes existentes erant finitæ, vel infinitæ simpliciter: si infinitæ, iam concedis fuisse acceptam multitudinem infinitam ex possibilibus, & consequenter creaturas possibiles fuisse infinitas, in quo mecum consentis, & in aliud incidis absurdum, quia concedis multitudinem infinitam fuisse acceptam, & successivè transactam. Si dicas esse finitas: ergo das multitudinem finitam, quæ non possit augeri neque per simplicem unitatem: ergo illa multitudo, neque categorematicè, neque syncategorematicè est infinita, debes ergo concedere ex partibus possibilibus semper restare alias, & alias accipiendas: Ex quo legitime infero multitudinem illam esse infinitam. Probo hanc illationem. Illud est infinitum partium existentium, ex quo, si partes existentes sumantur, semper restant alie, & alie accipiendæ: ergo illud est infinitum partium possibilium, ex quo si partes possibiles sumantur semper restant alie, & alie accipiendæ: sed ex partibus possibilibus, quæ sunt in infinito syncategorematico quantumvis alie, & alie sumantur semper alie restant: ergo illius partes possibiles sunt infinitæ.

10 Confirmatur: si per impossibile reducerentur ad existentiam omnes illæ partes possibiles essent infinitæ in statu existentia: ergo in statu possibilitatis sunt infinitæ, eadem enim essent quæ tunc existerent, quæ modò sunt possibiles. Antecedens probos: si partes illæ reducerentur ad existentiam essent finitæ verum esset dicere, hæc partes finitæ existentes non possunt ultra augeri, quia supponimus existere omnes possibiles: ergo partes illæ non essent infinitæ adhuc syncategorematicè, quia de ratione infiniti syncategorematici est posse augeri partes existentes supra quamcumque multitudinem finitam in particulari assignatam. Dices hæc individua non posse simul produci. Esto ne producantur, quod ego non contendo, sed tantum assero fore infinita ex suppositione, quod producerentur, ex qua conditionali impossibili rectè infero nunc actu esse infinita. Ne tamen adhuc hoc leve tibi effugium pareat illud præcludo.

11 Deus cognoscit totam collectionem rerum possibilium secundum omnia illa individua, seu secundum omnes partes, quæ includuntur in infinito syncategorematico, ita ut nihil sit extra obiectum diuinæ cognitionis: de illo ergo obiecto adæquatè sumpto inquiri an includat partes infinitas, aut finitas? si infinitas habeo intentum, si finitas: ergo cognoscit Deus partes possibiles, quas includit infinitum syncategorematicum tot esse, & non plures, neque pauciores: ergo cognoscit multitudinem illam non posse exercere tantum numerum determinatum: ergo multitudo illa non constituit infinitum, adhuc syncategorematicum, quod essentialiter dicit posse exercere quamcumque multitudinem finitam assignatam quantumvis magnam. Dices Deum videre partes illas esse finitas, & habere terminum

indeterminatum, non tamen determinatum, sicuti nos dicimus de partibus existentibus. Contra: nulla multitudo neque rerum existentium, aut possibilium potest esse in se determinata, neque partibus indeterminatis constans, quidquid enim est siue existens, siue possibile in se ipso determinatum est, nihil enim vacuum datur, neque dari potest in rerum natura: ergo cum multitudo illa, quæ est possibilis cognoscatur à Deo ut in se est, debet cognosci in se ipsa, & in partibus, quas includit determinata, vel sine ullo termino, quo finiatur, vel cum termino determinato. Quod nos dicimus de creaturis existentibus, quæ non habent terminum determinatum, alium longè diversum sensum habet, non enim dicimus creaturas de facto existentes, non habere terminum de facto determinatum, sed posse carere termino determinato, quem habent, & alium acquirere per additionem aliis creaturæ quod non est non habere terminum determinatum, sed non exigere determinatè hunc potius, quam illum, quod est longè diversum, sicut est diversum dicere me equitare sine equo determinato, quod implicat, & dicere me non determinatè agere hoc equo ad equitandum, quod verum est. In creaturis possibilibus, quas Deus cognoscit, non ita se res habere potest. Quia eo ipso quod sunt finitæ debent habere aliquem terminum, ultra quem non poterit illis alius contingere, quia hic debebat accrescere per augmentum aliis creaturæ possibilis deinde aduenientis, quæ aduenire non potest, quia implicat omni collectioni possibilium creaturarum aliquam addi, quia extra collectionem omnium possibilium nulla restat creatura possibilis.

Ex his inferes semper dari infinitum possibilem ex quo modo res existentes possunt in infinitum crescere. & hanc esse legitimam consequentiam: numerus in infinitum potest magis, & magis augeri, licet semper cum termino: ergo unitates ex quibus numerus augeri potest sunt infinitæ si enim finitæ essent ultra illum finitum numerum non posset augeri numerus creaturarum existentium. Nota me non inferre: numerus potest magis, & magis augeri, seu potest in infinitum augeri: ergo potest esse infinitus, hæc est enim mala consequentia. Sed infero: ergo unitates, ex quibus potest augeri sunt infinitæ, semper enim unitates in numero acceptæ finitæ sunt, & acceptibiles, quæ restant sunt infinitæ. Eadem ratione hæc est legitima consequentia. Continuum potest magis, ac magis in infinitum dividi: ergo divisiones possibiles sunt infinitæ: licet divisiones de facto exercitæ, seu quasi iam acceptæ finitæ sint, infinitas enim semper se tenet ex parte acceptibilium. Itaque in infinito syncategorematico duplex potentialitas partium reperitur: una, quæ partes secundum se possibiles sunt, alia, quæ partes possibiles sunt non solum secundum se, sed secundum simultaneam actualitatem. Possibilitas illa est partium infinitarum, hæc verò partium finitarum, quæ ex illis infinitis possunt in infinitum augeri, licet non possint esse infinitæ. Dixi infinitum categorematicum, & syncategorematicum non differre multitudine, ut loquerer cum auctoribus, qui hanc questionem exagitant cum quibus tantum intendo significare infinitum syncategorematicum includere infinitas unitates, has verò longè plures esse in syncategorematico, quam in categorematico ostendo, Punct. 5. num. 4.

PUNCTUM III.

An creaturae possibiles sint finitæ, vel infinitæ.

1 Sapientissimi Magistri claritate ingenij, quæ mire fulgent, ægrè ferunt tenebrosam caliginem partium infinitarum, multumque propendunt in sententiam negantem creaturas possibiles esse infinitas. Ut rem attemperent, & ne videantur sententiam auctoritate nudam tutari, notant Aureol. in 1. dist. 44. quæst. unica art. 2. propos. 2. aperit concessisse terminum in extensione, idemque infinuasse Henr. quodl. 5. quæst. 3. In intentione terminum cognovisse dicunt Scot. in 3. dist. 13. quæst. 4. Bonaventur. in 1. dist. 17. art. 2. Aureolum in 1. distinct. 17. 3. part. quæst. 1. art. 3. Henr. quodl. 5. quæst. 22. Durand. in 1. distinct. 17. quæst. 9. Palud. in 3. dist. 13. quæst. 1. art. 2. & in eandem partem inclinat Caietan. 3. part. ad quæst. 7. art. 12. §. sic hoc in loco lector. Longum esset testimonia adducere, quibus aperte constaret de horum Doctorum mente, unum tantum assero

affero nullum illorum dixisse creaturas possibiles, quas Deus cognoscit posse produci productione simultanea, & etiam successiva, & quae sunt obiectum omnipotentiae esse finitas: legatur Fasolus supra num. 13. & 14. ubi expressa horum Doctorum verba refert, quibus ipsi creaturas, quae possunt à Deo produci infinitas esse testantur. Præter hos Doctores, quorum testimonia habes apud Fasolum, eandem sententiam defendunt Sanctus Thomas 1. part. quæst. 14. art. 12. & tota illius Schola. Ex nostris P. Molina 1. p. quæstion. 14. artic. 12. P. Valent. tom. 1. disput. 1. quæstion. 14. Punct. 16. P. Valquez 1. part. tom. 1. distinct. 63. cap. 2. P. Fasolus supra, P. Hurt. disp. 13. sect. 1. P. Arriaga disp. 13. sect. 2.

Contra sententiam afferentem creaturas possibiles esse finitas adducitur auctoritas Concilij Constantiensis, ubi damnatur error Vvicleffi, quem ex illo didicit Ioannes Hus, his verbis relatus à Vvaldensi ex sectione 15. eiusdem Concilij: *Deus nihil potest annihilare ne mundum maiorem, vel minorem, sed animas usque ad certum numerum creare, & non ultra.* Sententiam relata esse eandem cum errore Vvicleffi probatur. Dicebat Vvicleffus Deum non posse ultra certum numerum creaturas producere, dicit hæc opinio, creaturas, quae possunt à Deo produci, non excedere certum numerum: ergo dicit Deum non posse ultra illum numerum creaturarum aliquam producere: ergo incidit hæc opinio in errorem Vvicleffi, & Husij, & Respondet Arriaga Concilium tantum damnasse errorem hæreticorum afferentium Deum operari ex necessitate nature, & ita non potuisse plures paucioresve creaturas producere, his, quas de facto creavit, à quo errore longè abest Catholicorum sententia afferentium creaturas possibiles esse finitas, hi enim afferunt potuisse has quas de facto produxit non produxisse, & destruere illas, quas semel produxit, & alias, quas in statu possibilitatis reliquit in lucem edere: ita censet Arriaga: errorem autem prædictum damnatum fuisse non secundum quamlibet truncatam illius propositionem, sed secundum omnes sui partes collectivè sumptas, ratione aliquarum, quæ pessimam continebant doctrinam, & partem illam vltimam verborum, quibus error refertur, videlicet: *Deus non potest ultra determinatum numerum creaturas producere,* damnatam non fuisse, neque de hac propositione, sicuti neque de aliis Philosophicis Patres egisse. Addunt recentiores in fronte huius Concilij inveniri admonitionem ad lectorem, in qua notatur propositiones Ioannis Husij ibi relatas desumptas esse ex facultate Theologie Colonienfis, & ob hanc rationem minusculis characteribus esse notatas. Insuper notat inter triginta propositiones, quas Concilium damnat in Husio hanc non reperiri, neque in Bulla, qua Martinus Papa hoc Concilium confirmat, & hunc hæreticum iterum damnat, illiusque refert errores huius propositionis mentionem aliquam fieri, cuius tantum meminit catalogus ille Colonienfis. Hoc nota pro opinione, quæ continuum ex indivisibilibus componit, quæ inter propositiones Husij illo catalogo recensetur.

Secundo arguitur contra eandem sententiam. Si entia possibilia sunt finita, demus fuisse sexcenta millia, positus his nulla erit repugnantia, si Deus creet aliud distinctum ab his: ergo nullus potest assignari numerus entium possibilibus, ultra quem non possit aliud produci: ergo non continentur aliquo finito, & determinato numero: ergo sunt infinita. Retorquet argumentum Arriaga contra illos qui dicunt creaturas possibiles esse infinitas, & arguit in hunc modum. Dato illo infinito creaturarum possibilibus, cur non poterit alia produci: non quia aggregatum illud includat infinitas creaturas, quia potest dari vnum infinitum maius alio. Si respondeas in alio infinito esse creaturas omnes possibiles, inquit Arriaga cur in illo infinito sunt omnes possibiles, cum non sit de ratione infiniti omnes includi in illo, & possit infinitum augeri, & in argumento non supponitur in illo infinito includi omnes creaturas possibiles? Auctores, qui afferunt creaturas possibiles esse infinitas, dicunt ultra quodlibet infinitum assignatum creaturarum possibilibus posse Deum non solum aliam creaturam, sed etiam aliud infinitum creaturarum producere. Quod si non assignetur infinitum aliquod creaturarum vltimumque, sed infinitum, quod totam illarum collectionem contineat, facilis erit ratio, cur extra illam collectionem non sit alia creatura possibilis, tota enim collectio creaturarum possibilibus

essentialiter dicit negationem alicuius creaturæ possibilis existentis extra collectionem, quia si extra illam collectionem aliqua esset creatura possibilis, illa collectio non contineret omnes possibiles. Hi verò qui defendunt creaturas esse possibiles tenentur assignare numerum determinatum, quo posito nulla alia facta suppositione non possit creatura aliqua possibilis extra illum reperiri.

Melius forsitan responderes si diceres te non teneri, etiam si defendas creaturas possibiles esse finitas, rationem reddere, propter quam sint mille, & non octo supra mille, quia tu non asseris esse mille, & non plures, sed tantum dicis creaturas possibiles habere aliquem terminum, quod claudantur, quem tu non agnoscis, neque potes assignare, quia non annumerasti creaturas possibiles. Huius conclusionis poterit reddi ratio petita ex impugnatione creaturarum possibilibus infinitarum, ratio enim, quæ probat repugnare infinitas creaturas possibiles, probat omnes possibiles esse finitas, & habere aliquem terminum hunc, vel illum, cuius tantum teneris rationem reddere, non verò cur potius detur hic, quam ille, cum tu non defendas hunc esse terminum, quo finiuntur creaturæ possibiles, & non alium distinctum ab isto. Instabis, si à nobis non assignetur terminus peculiaris, in re tamen singularis terminus datur, ultra quem non procedunt creaturæ possibiles: de illo ergo inquiritur cur ille sit, & non alius, quo creaturæ possibiles circumscribantur. Responde, te non posse reddere rationem conclusionis, quam omnino ignoras, ac proinde cum nescias, quis sit terminus creaturarum possibilibus, mirum non est te ignorare, cur ille præ aliis sit illarum terminus. Sicuti si ego modo ignorarem quis rempublicam regeret, ineptè à me peteretur ratio, cur potius ille qui de facto guberbat præ aliis guberet. Vnum tantum tibi constare rectè dices secundum hanc sententiam videlicet creaturas esse finitas, cuius rationem reddes petitam ex repugnantia infinitarum possibilibus. Adde repugnantiam illam, quam Deus cognosceret, si vera esset opinio, quæ creaturas possibiles veras esse affirmat, non petendam esse ex numero præcisè, neque ex eo quod ratione illarum, quæ existunt repugnaret alia creatura, quæ numerus creaturarum augeretur. Quia præcisè ex similitate creaturarum tantum repugnat illarum infinitas, & posset numerus ille quicumque esset, magis augeri, quin multitudo illius infinita evaderet: petenda ergo est repugnantia aliis creaturæ possibilibus non ex similitate illius cum præexistentibus, sed ex sua natura, sicuti modò non petitur repugnantia hircocervi ex similitate cum aliis creaturis, sed ex sua natura. Itaque si creaturæ possibiles essent finitæ: verbi gratia, mille repugnaret vna supra mille, non quia non posset cum illis componi, seu quia similes vnius supra mille diceret specialem repugnantiam, sed quia illa entitas secundum se repugnaret. Ex eo autem quod repugnent infinitæ creaturæ ratione similitatis inferitur esse certum illarum numerum, & repugnare augeri secundum vnam creaturam, non ratione similitatis, sed quia illa vna creatura in se repugnaret.

Tertiò obicitur contra eandem sententiam. Post diem iudicii potest Deus movere Cælum in infinitum: ergo sunt possibiles infiniti Cæli motus. Respondent nonnulli, motus Cælorum posse in infinitum procedere, nihilominus non esse infinitos, sed finitos, non termino aliquo determinato, sed indeterminate, & vago. Solutionem hæc latè impugnaui Puncto præcedenti, ubi probavi necessarium esse entitates possibiles esse infinitas, ut existentes possint in infinitum augeri. Alter respondet Arriaga, qui asserit posse auctores illius opinionis respondere Deum non posse in infinitum Cælum movere semperdiuersis motibus, sed eorundem repetitionibus. Eodem modo docet responderi posse ad argumentum, quod peti potest ex cogitationibus animarum futuris per totam æternitatem quæ repeti debent, ne animus ad aliquod tempus perveniat, in quo cogitationes omnes insuperet, ita ut non possit aliquid ultra cogitare. Contra hanc solutionem sic arguuntur. Ut animus per æternitatem duraturus ipse totam æternitatem ut se possit cogitationibus exercere, illas debet repetere. Inquiri an animus possit infinitas repetitiones cogitationum finitarum conficere, vel finitas. Si finitas, perveniet ad statum, in quo finitas illas repetitiones insuperet, & iam ultra non possit, neque per repetitionem cogitationum, neque per novas alias cogitationes intelligere. Si infinitas: ergo dantur infinitæ repetitiones cogitationum

cogitationum futura: ergo poterunt dari infinita alie entitates. Eadem enim est possibilitas, seu repugnantia infinita multitudinis in quacunque materia. Posset dici disparem esse rationem quia infinitudo cogitationum simpliciter est infinitudo, quia diceret infinitas vnitates distinctas, ex quibus multitudo infinita accrescit. Infinitudo autem repetitionum non esset simpliciter infinitudo, quia non diceret infinitas vnitates distinctas, quia repetitio cogitationum nihil diceret distinctum ab ipsa cogitatione cum qua identificatur, & sicut entitas repetita identificatur, sic repetitio identificata cum entitate, & vnitates repetitionis identificata cum eadem repetitione, & eadem entitas eandem habet identitatem, unde id quod nos significamus hoc conceptu: *hæc entitas fuit ter repetita*, tantum dicit unam simplicem entitatem cum una simplici vnitatem, quæ per connotationem ad negationem sui semper immediate præcedentem repetitio dicitur. Ex simplici autem vnitatem non potest confurgere infinita multitudo, imò neque finitus numerus, qui essentialiter dicit multitudinem vnitatum, à quibus non distinguitur, tantum enim supra illas potest dicere quid extrinsecum, & intentionale, actum videlicet numerantis. Dices per repetitionem cogitationum multiplicari actiones, & durationes. Respondet non multiplicari actiones, quia hæc non distinguuntur à cogitationibus ut ostendit Contr. 5. de anima punct. 1. Quod si distinguerentur propter eandem rationem, propter quam repeterentur cogitationes essent etiam actiones repetendæ. Ad illud, quod dicitur de durationibus respondeo in mea sententia durationem non esse accidens reale superadditum rei duranti, & ita durationem repetendam esse secundum totum id, quod diceret intrinsecum, tempus autem imaginarium extrinsecum non est quid reale, ac proinde de illo curandum non est, an sit quid finitum vel an sit quid infinitum.

6 Prædictam doctrinam non vulgarem esse existimo, nihilominus recedendum non est à communis sententia, quæ docet creaturas posibles esse infinitas propter præcedens argumentum, quantumvis enim repetitio cogitationum dicat eandem entitatem, & eandem productionem, nihilominus si eadem cogitatio repetatur, potest Deus, & Angelus propriam cogitationem cognoscens dicere, hæc cogitatio nunc primò producitur, & postea dicere: hæc cogitatio nunc secundò producitur, & primò repetitur, & postea: hæc cogitatio ter fuit producta, & bis repetita: ergo illæ repetitiones poterunt annumerari: ergo constituent numerum, & si per totam æternitatem exhibeantur, multitudinem complent infinitam. Secundò incongruè, essent præiussæ cogitationes animo per æternitatem duraturo, si in eandem cogitationum inopiam incideret, ut illi necessum sit ad cogitationes iam præteritas & exercitas recurrere ut possit per æternitatem de obiectis pro suo arbitrio cogitare, quod respectu Beatorum indecentiam quandam præ se fert.

7 Tandem communi sententiæ adhæreo, quia multis dum videtur Deum non posse infinitas creaturas producere & adeò exiguos terminos omnipotentia assignari, ut extra determinatum numerum creaturarum non possit aliam producere. Neque ignoro hoc argumentum Metaphysicè loquendo non multum virgere, quia omnipotentia Dei etiam si omnes creaturæ repugnarent, intrinsecè eadem esset eademque potiretur infinita perfectione, quia tunc non posse Deum infinitas creaturas producere proveniret ex defectu possibilitatis creaturarum, non ex defectu omnipotentia, quod eodem modo contingeret in nostro casu, si Deus non posset infinitas creaturas producere quod tribuendum esset ipsis creaturarum repugnantibus, & nihil imperfectionis omnipotentia impingeret. Hæc ita se habent, nihilominus negari non potest dignius de Deo loqui, si dicamus ipsum posse infinitos effectus producere, & quibuscumque infinitis consideratis adhuc alios, & alios infinitos posse efficere, quam si illius omnipotentia exiguum quandam materiam assignemus, ultra quam non possit suam infinitam exercere virtutem. Demum quidquid sit de mente Concilij Constantiensis, & de auctoritate illius Catalogi, plerique viri docti censura notā incurrunt sententiam afferentem Deum posse certum numerum creaturarum producere, quibus productis non valeat aliam efficere, quorum censura aliquando non sine magnā opera forsan excuteretur. His moueor ad deferendam prædictam sententiam, etiam si multis difficultatibus abso-

lutus abirem si illam amplecterer, itaque ex dictis concludo neque ratione simularis seu collectionis, neque ratione singularium creaturarum repugnare infinitas creaturas posibles.

Obiicit Arriag. sect. 4. n. 45. Omnis multitudo finita potest successivè percurrì: ego si incipiamus annumerare creaturas omnes posibles percurreremus omnē multitudinem finitam illarum: ergo perueniemus ad numerum quemdam, ultra quem non possumus procedere, cui si una creatura addatur, iam multitudo illa erit infinita, finita enim esse non potest, cum multitudo, cui illa creatura superadditur includat omnes creaturas finitas: ergo erit finita, & non erit finita: non erit finita propter rationem iam traditam: erit finita quia vnitates addita finitæ multitudini non potest illam infinitam constituere, sed finitam multitudinem complet simplici vnitatem excedentē priori, quam supponit. Respondent aliqui apud Arriag. posse attingi numerum quemdam finitum, cui Deus non possit simplicem addere vnitatem, neque finitas aliquas, sed teneatur infinitas illi adiungere, si vellet multitudinem numeri augeri. Hæc solutio probabilitate caret, quia ut bene Arriag. in numero illo, demus esse hominum, esset numerus oculorum duplo maior: neque est quod liget manus Deo ad producendum unum hominem ex infinitis possibili-
bus supra quancunque multitudinem productam. Sed demus Deū non posse aliquem hominē producere supra numerum illum. Deus cognoscit numerum illum, quem aduersarij maximum appellant, cur non poterit mente illi adiungere unum hominem ex infinitis aliis, quos posibles agnoscit? Certè id non tantum Deus, verum etiam quilibet Angelus præstare potest, & eadem redit difficultas de numero maximo, quem confingit solutio, & de vnitatem addita, sequitur enim multitudinem ex vnitatem & numero mente cognitis resurgere multitudinem finitam & infinitam.

Ait Arriaga ibid. n. 46. hoc argumentum apud neminem vidisse, & ingenue fateatur nullam illi solutionem occurrere, ac proinde malè apertè dicere, solutionem non occurrere, quam aliquam exhibere, quam neque ipse, neque alius intelligere possit. Conabor ego solutionem adhibere, quam omnes facillè valeant percipere. Respondeo distinguendo illud primū antecedens: omnis multitudo finita, potest successivè percurrì: qualibet multitudo finita hinc & nunc assignata determinatè sumpta potest percurrì, concedo antecedens: multitudo vaga quæ potest infinitum assignari potest percurrì, ita ut non maneat multitudo alia maior finita percurrenda, nego antecedens. Est enim de ratione infiniti, ut semper sit ultra accipiendum, ita ut quod accipitur sit semper finitum, & quod acceptibile restat infinitum sit. Neque in numero finito datur aliquis numerus determinatus, intra quem contineatur tota finita multitudo, sed assignata qualibet multitudine finita potest assignari maior alia, & rursus alia maior, & sic in infinitum. Itaque neque Deus potest percurrere omnes finitos homines contentos in multitudine finita, ita ut multitudini alicui finitæ non posset alium hominem addere, quo multitudo illa accrescat, & finita maneat, quia cum numerus finitus non habeat terminum determinatum, sed tantum vagum, nullum habet ultimum, & ita Deus non potest terminum ultimum assignare, quia talis terminus non est.

Dices non dari multitudinem vagam in rerum natura, quam videtur solutio supponere. Respondeo omnem multitudinem finitam clausam in multitudine infinita, & ipsam infinitam multitudinem esse certam, & determinatam. Dicitur autem vagus terminus requisitus ad constituendam multitudinem finitam, ut sic in abstracto, sicut dicitur vagus equus requisitus ad equitandum, licet hic, & nunc equitatio necessariò faciendā sit equo determinato.

Obiicit rursus Arriag. Cognoscat Deus pyramidem infinitam saltem possibile, tunc cognosceret primam lineam post punctum, in quo convenirent amba costæ tantum constare duobus punctis, secundam tribus, &c. Deinde cognosceret omnes lineas, quæ essent in pyramide illa, & cognosceret, quæ essent finitæ, quæ infinitæ. Deinde necessariò cognosceret inter finitas omnium maximam, quia alia illarum necessariò esset maxima, cum nulla esset æqualis. Rursus inquiritur: an linea illa, quæ succedit post maximam sit finita, vel infinita: non est finita, quia est maior maxima finitarum: non infinita, quia tantum excedit lineam

lineam præcedentem finitam quantitate finita: ergo neque esset finita, neque infinita. Rursus esset finita, quia excederet tantum quantitate finita præcedentem lineam finitam: esset infinita, quia excederet maximam finitarum: ergo implicat linea illa, in qua tot contradictiones includuntur. Respondeo facile: possibile non esse pyramidem infinitam, neque adhuc diuina mente concipi posse, quia de ratione infiniti est non habere terminum, neque figuram, & de ratione essentiali constitutiva pyramidis est habere figuram, & terminum.

12. Occurrit Arriaga, & idem argumentum conficit in multitudine infinita Angelorum, quam Deus potest in instanti percurrere annuendo duos, tres, quatuor, &c. quousque perueniat ad multitudinem infinitam, transactis iam multitudinibus finitis, de illa ergo multitudine immediata multitudini maximæ omnium finitarum inquiritur an sit finita, vel infinita? non finita, quia est maior maxima finitarum, non infinita, quia excedit tantum unitate finita multitudinem finitam: finita propter hanc rationem: infinita propter præcedentem: ergo incidimus in manifestas implicationes, si concedimus multitudinem infinitam adhuc rerum possibilem. Hoc argumentum est difficillimum omnium, quæ contra naturam infiniti fieri possunt, tamen difficultati cedendum non est. Respondeo, multitudinem infinitam Angelorum possibilem intuitu cognosci à Deo ut est in se infinita, & eodem modo cognoscere unitates singulas contentas in tali multitudine infinita, similiter infinitos numeros, seu infinitas multitudines finitas contentas in multitudine illa infinita. Insuper concedo posse Deum in infinitum annuere finitos numeros inuicem se excedentes: non tamen posse cum hac proportionem infinitos percurrere numeros, & posse cum eadem proportionem multitudinum se inuicem secundum unitatem simplicem excedentium totam multitudinem infinitam percurrere, quia omnes illæ multitudines cum hac proportionem se inuicem excedentes licet in infinitum possint augeri, tamen sunt finitæ, ac proinde ultra illa extant aliæ infinitæ unitates in illa multitudine infinita. Ad argumentum in forma adductum respondendum est negando illud antecedens: Deus potest producere totum infinitum annuendo duo, tria, quatuor, &c. ita ut accedat ad aliquam multitudinem finitam infinitæ immediatam, quia Deus non potest reperire in multitudine infinita multitudinem finitam, quæ in illa non est, & cum non sit in multitudine infinita aliqua multitudo finita immediata infinitæ multitudini, ita ut inter ipsam, & multitudinem infinitam non sit alia maior multitudo finita, mirum non est Deum non posse illam reperire: semper tamen concedendum est Deum posse in infinitum multitudines finitas inuicem se excedentes annuere, quia excessus inter entitates finitas, in infinitum potest augeri, numquam tamen potest esse infinitus.

PUNCTUM IV.

An repugnet infinitum corporeum.

Potest inquiri an repugnet aliquod corpus infinite extensum, & an repugnet infinita corpora extensa, quorum quodlibet finitam habeat extensionem, quæ vix inter se differunt, & ita utrumque simul definiam.

§. I.

Propria sententia.

1. SEntio repugnare corpus infinitum infinite extensum absque vlla penetratione, & similiter infinita corpora non penetrata. Fauent huic conclusioni, quotquot affirmant absolute repugnare infinitum corpus, & corpora infinita simul existentia. Hi sunt D. Thom. 1. part. quest. 7. art. 3. & 4. Vasquez ibid. disp. 16. n. 1. Conimbr. lib. 3. cap. 8. q. 2. art. 1. Pereira lib. 10. Physic. c. 11. Rub. 3. Physic. tract. 2. q. 3. n. 85. Albert. de prædicam. quantitat. disp. 4. quest. 4. qui omnes absolute asserunt repugnare corpus infinitum & multitudinem infinitam corporum. Ex his, qui infinitum actu existens non repugnare defendunt, nostra conclusio partim fauet Fasolus 1. p. quest. 7. art. 3. & 4. dub. 8. n. 4. ubi asserit non posse dari infinita corpora non penetrata, licet concedat ibid. num. 3. posse dari vnum corpus

infinitum absque vlla penetratione, quæ ego non annecto, quia in illo corpore infinito infinite extenso, quod concedit Fasol. posset Deus infinitas diuisiones efficere, quibus factis membra diuisa idem possent occupare spatium ac antea: ergo si corpus infinitum potest occupare infinitum spatium absque vlla penetratione, poterunt infinita corpora, in quæ diuisi potest existerre absque vlla penetratione, negatio enim vnionis, seu diuisio non exigeret penetrationem, sine qua eadem corpora vnita poterant existerre.

Vulgare est argumentum ad probandum repugnare corpus infinitum desumptum à duabus lineis in modum pyramidis ductis ab aliquo puncto profunditatis ad circumferentiam, quæ quo magis distarent à centro magis inter se distarent sed distant infinite à centro; ergo inter se infinite distant: ergo illarum intercapedo esset infinita ut probat argumentum, & alias esset finita, quia clauderetur duobus terminis: ergo esset finita, & infinita. Non fido huic rationi, nam dicebam puncto præcedenti non posse dari adhuc possibilem pyramidem infinitam & consequenter dicendum est non posse dari ab vno puncto duas lineas infinitas semper ductas per modum pyramidis, licet possint à puncto quolibet ad aliud in illo corpore assignatum in illam figuram duci, & in infinitum duci, hoc est longius, & longius illam figuram retinere, non tamen infinite distare à centro sub illa figura, ita ut aliquod punctum lineæ pertinens ad pyramidem figuram possit à centro distare infinite, hoc est infinita intercapedo interiecta.

Aliter conclusionem probo: Si daretur corpus infinitum infinite extensum, posset Deus corrumpere aliquam illius partem. Verbi gratia viginti vltimarum, quæ parte corrupta partes contiguae parti corruptæ manerent diuisæ ab aliis. Demus ergo Deum illas partes diuisas, & distantes vnire, & localiter approximare: tunc ut partes illæ approximarentur, deberet totum corpus moueri: ergo relinqueret aliquod spatium, quod antea occupabat: ergo aliquod spatium antea occupatum illo corpore infinito iam non illo occuparetur: ergo posset assignari illud spatium, & dici corpus non pertingit hoc spatium, quod antea tangebatur: ergo poterit assignari terminus talis corporis, spatium enim relictum esset terminus extrinsecus talis corporis, & spatium non relictum immediatum spatio relictum, seu pars occupans tale spatium esset terminus intrinsecus illius: ergo tale corpus esset infinitum ut supponitur, & esset finitum ut probat obiectio: ergo esset finitum & infinitum. Respondet Hurtad. Deum non posse vnire partes diuisas nisi per rarefactionem aliarum præcedentium, vel per nouam productionem partium supplementum spatium, quod occupabant partes corruptæ. Hoc tamen gratis & absque fundamento dicitur: imò contra rationem, quia quælibet pars corporis infiniti potest moueri, ergo totum corpus. Secundò demus Deum creasse à principio illud infinitum absque illis partibus, quas supponimus fuisse creatas, atque corruptas: certe tale infinitum non occuparet sine illis partibus idem spatium adæquatum, quod cum illis occuparet: ergo daretur aliqua pars spatij non occupata infinito productio sine illis partibus, quæ occuparentur, si cum illis produceretur: ergo talis pars spatij esset vltimus terminus corporis infiniti: ergo tale corpus esset finitum, & infinitum. Idem sit argumentum de quocumque infinito: quod si cum illis vltis quantitatis super illas, quas habere supponitur, viginti vltimas spatij occupabit, quas modo non occupat, quæ partes spatij occupandi si producerentur illæ vltimæ, quæ modò non sunt productæ, essent vltimus terminus spatij quod modò corpus illud occuparet: ergo illud spatium esset finitum, & infinitum: finitum, quia haberet terminum; infinitum, quia occuparetur corpore infinito non penetrato.

Respondet Arriaga non esse inconueniens infinitum claudi duabus unitatibus ultra quas non progrediatur, dummodo partes contentæ intra illas duas unitates, vel duo puncta sint impertransibiles. In hoc sensu asserit Arriaga infinitum posse habere vltimum, quam doctrinam prius docuerat Hurtadus. Eandem amplexati sunt plures recentiores asserentes illa duo puncta vltima non esse propriè terminos, sed impropiè, quia terminos connotant rem terminatam pertransibilem, quæ si impenetrabilis sit etiam vltimum habeat, non dicitur propriè terminos habere. Ego sanè numquam percipere valeo infinitum habens

habens partem ultimam, neque hanc à propriissimo termino distinguo, quam non posse distingui sic proba. De ratione infiniti non est, ut absolute non possit pertransiri, quia eternitas, quæ fuit à parte antea fuit infinita & pertransiit, & dicimus Deum hucusque per eternitatem durasse: ergo de ratione infiniti est non posse ita pertransiri, ut perveniat ab aliquo primo ad aliquod ultimum, ex ea parte, quæ infinitum est: rem explio: Eternitas, quæ hucusque præcessit fuit infinita, in qua non potest aliquod instans reperiri, quod sit primum: quod si reperiretur quæcumque mensura præterisset infinita non diceretur, quidquid enim confingas inter certos, & determinatos dies, est tempus finitum, & non eternitas, alias dicam ego spatium viginti annorum esse infinitum, quia licet habeat primum & ultimum hoc non est contra rationem infiniti, neque quod id, quod est inter primum & ultimum iam pertransierit, erit contra eandem rationem, quia etiam tota eternitas, quæ fuit à parte antea pertransiit. Dices in tota eternitate pertransisse infinitas partes, & in spatio viginti annorum tantum finitas præterisse. Contra: assererem ego in spatio viginti annorum infinitas partes præterisse, & ex nullo capite in tua sententia convinci potero esse finitas, cum asseras inter primum & ultimum posse dari infinitum. Neque tu probare poteris ex alio capite partes præteritas in eternitate esse infinitas, nisi quia nulla est illarum prima: ergo tota ratio infinitatis desumenda est ex negatione primi, & ultimi, neque aliter docti & indocti infinitum concipiunt, nisi carens fine, & absque vlla parte extrema, seu prima vel vltima versus illam partem, quæ est infinite protractum.

Simili ratione probatur non posse Deum creare infinitam multitudinem corporum absque vlla penetratione. Sic illam expendo: Nulla potest assignari multitudo infinita corporum, quæ occupet totum spatium, quod potest occupari: ergo quælibet relinquit aliquod spatium, quod non occupet: ergo spatium ab illa occupatū circumdatur spatio illo, quod non occupat illa multitudo: ergo habet terminum: ergo est finitum: ergo multitudo illa corporum est finita, quia quidquid finitum spatium occupat necessario est finitum. Antecedens proba: Demus multitudinem esse lapidum habentium extensionem vnius palmi: potuit Deus eosdem lapides producere cum extensione duorum palmarum, sed si haberent extensionem duorum palmarum occuparent plus spatij, quam occupant cum extensione vnius palmi: ergo cum hac extensione non occupant totum spatium, quod cum illa occuparent: ergo non occupant totum spatium, quod potest occupari: ergo spatium illud, quod non occupant terminus erit spatij his corporibus occupati: ergo hoc spatium occupatum erit finitum. Simile argumentum fit si Deus crearet infinitos montes, & in quolibet illorum crearet formicam, & postea destructis montibus relinqueret formicas, formicæ illæ immediate applicatæ vel occuparent totum spatium, quod ipsis formicis & montibus occupabatur, vel non totum, sed totidem spatij, quod antea occupabant. Si non totum, ergo spatium occupatum terminaretur spatio non occupato: ergo esset finitum: ergo formicæ non essent infinitæ: ergo si velis defendere esse infinitas, cogeris asserere esse finitas & infinitas: Si dicas occupare formicas solas totum illud spatium, quod ipsæ & montes occupabant, & singulos vngues infinitorum hominum, occupare totum spatium, quod occuparent infiniti homines, quorum erant vngues, quod dicit Maior in 1. dist. 4. q. 3. in 3. quem nonnulli sequuntur, rem dicis mirabiliorem, difficilioremque intellectui hircoceris, & hippocentauris, in quibus nullus repugnantiam adeo manifestam inueniet, sicuti in tuo asserto reperitur. Mille modis eadem ratio expendi potest. Creet Deus infinitos montes, & in quolibet illorum infinitas formicas, vniat ex vna parte quantitatem formicarum, ex alia quantitatem montium: penetrarent hæc quantitates: quæritas formicarum, quæ infinita erit commensurabitur adæquatè cum quantitate montium, ita ut nulla sit pars montium cui quantitatis formicarum pars non respondeat: Si negatiue respondeas: ergo pars illa quantitatis montium, cui non correspondeat pars quantitatis formicarum erit terminus, cui non se extendet formicarum quantitas. Si asseres quantitates has adæquatè commensurari, miræ animi magnitudinem ostendes, minoribus difficultatibus semper meus cedit. Singulæ formicæ singulis montibus penetratæ dum erant diuisæ vix minutulam partem montium occupabāt, & postea sine

additione nouæ quantitatis, eo præcisè, quod vniatur, vel quod contigat sint (non enim obiectio vniorem exposcit, quæ eodem modo procedet de his corporibus contiguis) ita turgescunt ut totos replant montes abique noua quantitate, aut rarefactione?

Vltimò dico non repugnare infinitam multitudinem corporum penetratorum, neque corpus infinitum, cuius partes ita sint penetratæ, ut finitum tantum occupent locum. Conclusio hæc probanda est ex solutione impugnationum, quas adducunt auctores oppositæ sententiæ, quarum plures procedunt contra multitudinem infinitam etiam rerum spiritualium, alia verò specialiter contra corpus infinitum, & multitudinem infinitam corporum. De his seq. dicam ubi præcipua argumenta, quæ contra doctrinam traditam adduci solent referam, & solam, aliis plurimis omisiss, si enim omnia argumenta quæ contra infinitum auctores sunt meditati, referenda essent, infinitum hoc opus euaderet. Legatur P. Fafolus supra, qui per otium rem hanc acutè, doctè, & eruditè tractat.

S. II.

Argumenta soluta.

EX S. Thoma q. 7. art. 3. hæc argumenta fieri solent: Omne corpus superficiem habet, sed infinitum non potest habere superficiem: ergo non potest dari corpus infinitum. Respondet Richard. in 1. dist. 43. art. 3. q. 5. §. 3. Non oportet ut in corpore ex hoc, quod corpus est, sit superficies, quia non oportet quod sit superficies, nisi ex hoc quod sit finitum: finis enim accidentalis est & comitans, & ideo ad imaginandum corpus non est necesse, imaginari corpus finitum. Hæc Richardus.

Ego semper auctoritatem D. Thom. ex corde venerans respondeo corpus infinitum ad spatium finitum redactum ultimam posse habere superficiem in ordine ad locum, licet illam non possit habere corpus infinitum non penetratum, ideo concedo posse dari corpus infinitum penetratum, quod figuram habebit non infinitam abique vlla interpretatione, quod illa carebit. Eodem modo respondeo ad alia argumenta, videlicet esse de ratione corporis posse moueri & habere figuram, quæ non possunt conuenire corpori infinito, ex quo inferri intenditur implicare corpus infinitum, quidquid enim sit de veritate maioris, & de bonitate illationis, corpori infinito ad finitum spatium redacto motus, & figura competere possunt.

Specialius contra nostram sententiam arguit Albertinus: 10 repugnat quantitas infinitè extensa: ergo repugnat infinita quantitas. Probo consequentiam: Infinita quantitas exigit infinitam extensionem, sed implicante infinita extensione implicat exigentia ad illam: ergo implicat quantitas, cui hæc exigentia intrinseca est. Dicam in Metaphys. Controuerf. 10. Punct. 2. posse dari relationem transcendentalem & virtutem productiuam realem, etiam si illius terminus implicet, & eadem ratione possem concedere posse dari exigentiam infinitæ extensionis, etiam si extensio infinita implicet. Volo tamen iuxta communiora principia argumentum dissoluere, essentia quantitatis non consistit primariò in exigentia extensionis, sed in exigentia impenetrationis, quæ conuenit toti quantitati ratione partium, quibus constat ex eo præcisè, quod quælibet illarum petit esse extra omnes, seu proprius loquendo petit non penetrari cum alia à se distincta, ex quo fit positus quatuor partibus quantitatis, nullam esse intra aliam, & consequenter esse extra tres alias existentes, quod est per accidens respectu huius partis, quia cum hæc petit existentiam aliarum trium non petit esse postiuè extra tres illas, sed tantum non esse intra illas, quæ exigentia eadem est, siue existant tres partes siue mille, siue infinitæ, quia hæc pars tantum petit non esse intra aliam. Ex hoc infero, quod sicuti possibilis est terminus exigentiæ huius partis, quado existunt tantum finitæ compartes, sic possibilis est quando infinitæ partes eidem coexistunt cum semper sit idem. Ex hoc infero, data quantitate infinita possibilem esse exigentiam quam habet quælibet pars illius, quod sufficit ut possit dari exigentia in quacumque parte quantitatis, & consequenter ut possit existere tota exigentia, quam habet quantitas, quia hæc non est distincta ab illa, quam habent partes, & sicuti respectu huius vniæ quantitatis per accidens se habent alia vniæ mediata tantum illi vnita, sic respectu exigentiæ, quam habet hæc vniæ quantitatis per accidens se habet exigentia, quam habent alia vniæ.

mediatè, & ita, etsi repugnet coëxistentia terminorum, quos respiciunt existentia diuersarum vlnarum, cum non repugnet per se terminus huius, vel illius existentia, neque repugnat hæc aut illa existentia, neque vtriusque coëxistentia, quæ per accidens se habet respectu vlnarum habentiam existentias, & respectu existentiarum. Ad argumentum in forma propositiones has distingue. Quantitas exigit extensionem immediatè, nego; exigit impenetrationem immediatè, & mediatè extensionem, subdistinguo: indiuisibiliter ratione totius quantitatis, nego, non enim petit tota quantitas esse extra se ipsam: ratione singularium partium, concedo. Propositionem aliam videlicet infinita quantitas petit infinitam extensionem hac ratione distingue: infinita quantitas petit infinitam extensionem immediatè ratione sui, nego. Iam enim dixi corpus non exigere vnā partem esse extra aliam ratione totius, sed ratione partium, quarum vna petit esse extra aliam: ratione partium subdistinguo, ita vt aliqua illarum petat extensionem infinitam, nego, ita vt quilibet petat extensionem finitam, & per accidens, ex coëxistentia infinitarum partium, exigatur infinita extensio, concedo: ergo repugnante infinita extensione repugnat terminus, quem exigit infinita quātitas indiuisibiliter ratione totius, nego suppositum, quem exigit quantitas ratione partium, subdistinguo; quem exigit aliqua pars illarum vel quem per se exigunt omnes, nego consequentiam, quem per accidens exigunt ex coëxistentia infinitarum partium, concedo consequentiam: ergo repugnante infinita extensione, repugnat infinita quantitas, nego consequentiam.

Aliter alij obijciunt: Multitudo illa corporum, quam nos dicimus posse creati à Deo, & esse infinitam, si poneretur in spatio absque illa penetratione occuparet spatium finitum: ergo quando est penetrata est finita, corpora enim quæ sine penetratione finitum spatium occuparent necessariò sunt finita. Respondeo corpora illa infinita, quæ nos dicimus posse coëxistere penetrata absque vlla penetratione posita, occupatura spatium infinitum ex eo, quod infinita sint, & spatium finitum vt intendit obiectio, quæ contradicō vt bene notat P. Fasolus non infertur ex eo quod dentur infinita corpora, sed ex eo quod dentur absque vlla penetratione. Alia argumenta, quæ non specialiter pugnant contra multitudinem infinitam corporum, sed contra omnem multitudinem etiam rerum spiritualium solum Puncto sequenti.

PUNCTUM V.

An repugnet multitudo infinita rerum spiritualium & infinita intensio.

1 **S**it Conclusio. Non repugnat infinita multitudo Angelorum, neque infinita qualitatis intensio. Ita P. Fasolus 1. p. arc. 3. & 4. Hurtadus disput. 13. sect. 2. Ariaga distinct. 13. sect. 4. & alij plures apud P. Fasolum, vnica conclusionis ratio est: non posse assignari aliquam repugnantiam his infinitis, hanc probat solutio argumentorum, quibus intendi ostenditur repugnantia.

2 **O**biic. primò. Dentur infiniti Angeli, quorum singuli singulos habeant gradus gratiæ: si Deus vellet ex eisdem gradibus gratiæ dare cuicumque Angelo duplicem gradum gratiæ, nullo facto additamento graduum, vel posset dare omnibus Angelos binos gradus gratiæ, vel non. Si dicas posse, manifestam dices implicationem, quia tot erant gradus gratiæ, quot Angeli, & non plures: ergo iidem gradus modo inter eosdem Angelis ita distribuendi sunt, vt quilibet Angelus duos fortitur gradus. Sanè si fieret vt in solutione traditur, nulla illustrior chimara mente poterit fingi, quàm re conceditur. Si non potest Deus omnibus Angelis duos gradus gratiæ dare: ergo illi gradus finiuntur: ergo non sunt infiniti. Respondeo Deum non posse dare singulis Angelis duplicem gradum gratiæ, sed tot sine aliquo esse futuros, quot essent qui duplicem gradum sortirentur, & hos futuros esse infinitos, sicut illos, nego tamen hinc inferri gradus gratiæ non esse infinitos, quia non est contra rationem infiniti totum infumi, & finiri, si ex illo sumantur simul infinitæ partes, sed tantum est contra illius rationem finiri, si successiue ex illo sumantur in quolibet instanti partes finitæ incipiendo ab hac

Franc. de Quirado, Philosoph. Tom. 1.

parte temporis. Si enim Deus ab æterno Angelos creasset vsque ad hoc instans in singulis horis creationes infinitæ pertransissent, quod si hos omnes Angelos infinitos in hoc cubiculo constituisset, etsi infiniti essent, Angelos non haberet vt in duplici cubiculo Angelos constitueret. Ita si Deus resumeret singulos gradus gratiæ, quos infiniti Angeli haberent, & ab hoc instanti inciperet conferre duplicem gradum gratiæ huic Angelo in hoc instanti, & duplicem alium gradum alij Angelo in instanti sequenti, & sic in reliquis, numquam infunderentur illi gradus gratiæ, ita vt ad vltimum binarium perueniretur. Si tamen illos vellet Deus in instanti per binarios simul distribuere singulis Angelis, gradus non haberet in illa multitudine, vt omnes possent duplicem gradum distinctum sortiri.

3 **I**nstabis: In illa collectione graduum essent infinitæ vnitates: ergo essent infiniti binarij, quia ex finitis binariis fieri non possunt infinitæ vnitates: nulla enim vnitarum finita multitudo bis repetita potest infinitam multitudinem constituere: ergo possent infiniti binarij inter infinitos Angelos distribui, ita, vt quilibet Angelus binos gradus reportaret. Rursus si Deus ex illis binariis singulas vnitates corrumpere, manerent iterum infinitæ vnitates: ergo manerent similiter infiniti binarij, ex quibus eadem multitudo Angelorum posset ita gradibus binis gratiæ donari, vt quilibet Angelus duobus potiretur gradibus, & sic in infinitum possent infiniti binarij fieri, ex quibus singulæ vnitates corrumpentur, & iterum ex relictis vnitatibus alij binarij fierent, & sic in infinitum procedi potest, quod quidem eximium videtur infiniti sacramentum non fidem, sed fictionem exuperans. Mysterium facile aperiam. Ex illis gradibus infiniti fierent binarij, quos infiniti Angeli ferre possent singuli singulos gradus binarios, non tamen omnes Angeli, qui antea simplici gradu gratiæ gaudebant binos gradus gratiæ consequentur, aliud enim est infinitos Angelos infinitis binariis donari aliud omnes Angelos, qui vnum gradum habuerant, modò duplicem obtinere. Primum est verum: hoc secundum est falsum, multitudo enim Angelorum, qui habuerunt simplicem gradum esset duplo maior multitudine illorum, qui modò duplicem haberet, etsi vtraque sit multitudo infinita, quia dari potest vnum infinitum maius alio. Ex hac doctrina facile soluentur reliqua quæ supra obijcebantur: dico enim in quacumque multitudine infinita esse infinitos binarios, quorum si singulæ vnitates corrumpantur remanebunt infinitæ vnitates, ex quibus fieri poterit alia multitudo binariorum, quæ si iterum per binarios distribuuntur inter Angelos qui ex multitudine præcedenti corruptionem singularem vnitarum binos gradus habuerant, tunc sufficeret, vt dimidia pars illorum binos gradus reportaret, quæ pars dimidia includeret infinitam multitudinem Angelorum vix repetendam, ne superaretur multitudo præcedenti vnitarum corruptionem.

4 **O**biic. secundò. Infinitum categorematicum includit in actu totum illud, quod syncategorematicum includit in potentia: sed non potest dari in actu totum illud, quod infinitum syncategorematicum includit in potentia: ergo non potest dari infinitum categorematicum. Maior probatur, quia infinitum categorematicum, & syncategorematicum ex eo distinguuntur quod categorematicum dicit actu existens, quod syncategorematicum dicit in potentia. Minorem probo: Producta quacumque multitudine potest rursus produci aliud indiuiduum eiusdem rationis: ergo illa multitudo producta non includit totum, quod includit in infinitum syncategorematicum, in quo includebatur indiuiduum illud, quod remanet producibile, & hac multitudine producta nondum productum est. Respondeo infinitum categorematicum includere finitam multitudinem, quam syncategorematicum includebat, quia syncategorematicum non solum dicit quancumque multitudinem infinitam possibilem, sed totam illorum collectionem & infinitas multitudines infinitas, & non solum omnes infinitas multitudines, sed omnia indiuidua possibilem. Categorematicum autem etsi dicat infinita indiuidua existentia, non tamen dicit existentia omnia existibilia, vnde non solum distinguuntur infinitum categorematicum, & syncategorematicum, ex eo, quod categorematicum dicat entitates existentes, & syncategorematicum possibilem, sed ex eo quod categorematicum tantum dicit multitudinem infinitam, extra quam alie possunt superesse, syncategorematicum autem dicit totam collectionem

Cc sionem

ationem possibilem, extra quam neque singularis vnitatis existit.

5 Obiic. tertio. Si qualitas posset esse infinite intensa, posset esse visio Dei infinite intensa: ergo posset dari visio comprehensiva Dei. Concedo antecedens, & nego consequentiam, non enim ex eo, quod visio esset infinita esset comprehensiva, quod constabit ex dicendis Controv. 3. de anima, Punct. 5. ubi naturam comprehensionis explico.

6 Obiic. quarto. Si daretur gravitas infinite intensa motus localis esset infinite velox: ergo esset in instanti: Antecedens probatur: quo intensior est gravitas, velocior est motus: ergo si gravitas est infinite intensa motus erit infinite velox. Respondeo negando primum antecedens, & distinguendo secundum, quod in confirmationem primi adducitur. Quo intensior est gravitas velocior est motus intra certam latitudinem, ultra quam non potest motus velocitas crescere, concedo: absolute, nego. Deinde nego consequentiam. Ratio distinctionis adducta est, quia in mea sententia motus, quo indivisibile mobilis per quatuor indivisibilia temporis quatuor indivisibilia spatij percurrit est summe velox, & de potentia Dei absoluta non potest dari velocior alius, nisi fiat sine transitu per medium, vel presentiam repetitam eiusdem mobilis in duplici loco in eodem tempore, quod cum non possit prestare gravitas, non potest quantumvis intensa sit motum velociorem producere. Vnde cum ad illum velocitatis gradum pervenerit motus, ut absque ulla morula fiat, quantumvis accrescat gravitas non accrescet illius velocitas, quae iam tetigit summum gradum, quem habere potest.

7 Obiic. quinto ex P. Valentia 1. part. quaest. 7. art. 3. punct. 3. *S. mihi verò.* Omnis multitudo eo ipso quod existat, habet ultimum: ergo non est infinita, est enim de conceptu infiniti ultimum non habere. Antecedens probatur: Ultimum est illud ultra quod simul cum reliquis omnibus non est aliud, sed in omni multitudine existente praeter unam aliquam eius partem simul cum reliquis omnibus collectivè sumptis non est alia pars eiusdem magnitudinis: ergo illa est ultima. Rectè notavit Pater Fasolus secundum hanc ultimi definitionem mensem Ianuarii vel Aprilem posse dici ultimum mensem anni, quia praeter Aprilem simul cum reliquis mensibus non est alius mensis eiusdem anni. Respondendum est, negando primum antecedens, & secundum, in quo adducitur definitio ultimi. Ultimum enim est, quod existens post omnes alias partes illud praecedentes, non habet aliam posteriorem se. Et cum possit dari multitudo, in qua nulla sit pars, quam reliquae omnes praecedant, potest dari multitudo, quae non habeat partem ultimam.

8 Obiic. sexto. Si posset dari infinita gratia habitualis, posset homo constitui in statu, in quo non posset, ultra mereri, consequens est falsum. Respondeo negando antecedens, quia postquam homo haberet finitam gratiam, posset hæc augeri per novos gratiae gradus: quod si fieri non posset, non esset ex defectu valoris meritorum, sed ex impossibilitate augmenti. Adde, quod si ex hoc capite repugnaret gratia infinita, non ideo repugnaret infinitus calor, quia hæc repugnantia etiam si in gratia reperiretur, in calore reperiri non posset.

9 Obiic. septimo ex Albertino. Si darentur infiniti Angeli, hi omnes distinguendi essent in specie, sed omnes species inaequales in perfectione sunt: ergo daretur species infinite perfecta. Hæc obiectio impugnatur infinitas species, non solum existentes, sed etiam possibile, cui ex professo faciam satis Punct. 7. ubi probabo ex hoc excessu specierum infinitarum non sequi illarum aliquam esse infinitam. Eodem argumento utuntur aliqui ad probandum repugnare infinitam intensionem, si gradus qualitatis sunt infiniti intensi, & unus perfectior alio, quod hic non expendo, quia idem est de his gradibus, ac de speciebus distinctis. Reclamant illius Patroni asserentes hic specialem habere difficultatem, quae non est in speciebus, quia ipsi non inferunt aliquem gradum intensionem habere infinitam perfectionem, sed toti intensionis infinitam perfectionem inesse, quia tota graduum perfectio inest uni qualitati intensae, & tota infinitarum specierum perfectio non inest alicui composito ex illis speciebus. Si semel concedatur gradus singulos finitam perfectionem habere, eadem est ipsissima ratio, siue gradus sint aequales, & non subordinati, siue subordinati, & se inuicem

excedentes. Eadem enim ratio, seu repugnantia est ut ex infinitis entitatibus aequalibus, quarumque quilibet finitam habet perfectionem, resultet una perfectio simpliciter infinita, ac ut resultet ex finitis entitatibus inaequalibus, quarum quilibet habet finitam perfectionem. Ad illud quod dicitur de intensione quae includit perfectionem omnium graduum, Respondeo, non dari in intensione aliquam perfectionem, quae immediate afficiat indivisibilitatem totam intensionem, ac proinde etiam si intensio includat totam perfectionem graduum, illam includit dispersam per infinitos gradus & semper intra genus perfectionis creatae, & secundum quid cum dependentia à principio effectivo, quae opponitur cum ratione infiniti simpliciter, & per essentiam, quod dicit essentialiter independentiam ab omni causa.

Obiiciunt octavo docti & peracuti recentiores omnibus praecedentibus longè difficilior argumentum. Designet Deus Angelos mente sua omnibus diebus, quos per aeternitatem cognoscit successivè esse futuros, ita ut cuilibet diei singularis Angelus correspondeat, hi Angeli erunt infiniti, quia tot erunt, quot sunt dies imaginarii per aeternitatem futuri, & quot essent dies reales, si caelum per aeternitatem esset perpetuè movendum; aliis erunt finiti: ergo finiti, & infiniti: ergo implicat illa Angelorum multitudo. Illos Angelos futuros, esse finitos sic proba. Si Deus ex hoc instanti in qualibet hora unum Angelum ex illis produceret, nulla hora relicta in qua non produceret Angelum, non posset ex illa multitudine in omnibus horis Angelum distinctum producere, quia horarum multitudo maior est multitudine dierum, & consequenter maior multitudine Angelorum, quae aequalis est dierum multitudi: ergo essent aliquae horae, quibus nullus Angelus producendus responderet: ergo cognosceret Deus, ad has horas non perveniret productio Angelorum, quae ab hac hora incipit: ergo illi Angeli correspondebant horis, quae haberent primam, & ultimam: ergo horis finitis: ergo essent finiti. Diceret aliquis ex Maiore, cuius doctrinam Conimbr. sunt sequuti multitudinem illam infinitam correspondentem singulis diebus sufficiens, esse, ut corresponderet singulis horis, & singulis instantibus aeternitatis, quia in infinito multitudinis non sunt plures numeri centenarii, quam millenarii, neque plures vnitates quam ceteri numeri, & ita in infinito horarum plures non erunt dies, quae viginti & quatuor horas includunt, quam sunt singulae horae. Quod si obiicias illud principium: totum est maius sua parte, respondent Conimbr. 3. Physic. cap. 8. q. 2. art. 4. ad 2. intelligendum esse de toto finito, non de infinito, in quo locum non obtinet. Sanè huius conditionis naturam infiniti defendere non est, illud tueri, ut bene notavit P. Fasolus dubit. illa 12. n. 40. sed omnibus irridendum proponere, est enim lumine naturae notam infinitam multitudinem plures vnitates, quam numeros millenarios includere, siquidem quilibet numerus millenarius, mille dicit vnitates millenario numero respondentes.

Viderunt recentiores hoc argumentum ipsam aeternitatem animorum à parte post futuram impugnare, in qua manifestam habet instantiam, & ita non illud proponunt ut animum conuincant, sed ut illius difficultate seu fallacia, quam asserunt hucusque deprehensam non esse, intellectum cuiusque vincant. Intendo praedicta difficultatis satisfacere, sic respondeo. Affirmo multitudinem illam Angelorum, quos Deus singulis diebus aeternitatis designavit esse infinitam. Deinde nego, posse Deum ab hac hora per singulas horas perpetuè absque ulla interruptione singulos Angelos producere, ita ut nullus restet producendus. Et similiter nego, posse Deum mente designare singulos Angelos singulis horis incipiendo ab hac hora, ita ut nullus illi Angelus superfluit, cui hora non correspondeat, neque ulla sit hora intermissa sine Angelo in tota illa serie horarum, quae Angelos productos, vel mente divina continet assignatos. Forsan rationis facilitas difficultatem conclusionis superabit: supercilio deposito, attendas obsecro: Ut Deus assumat horas, quibus illi Angeli, vel reali productione, vel mentali assignatione adaequatè correspondeat, ita ut nulla hora sine Angelo superfluit, ex his, quas delumpit, neque ullus Angelus superfluit sine aliqua illarum horarum debet Deus sumere infinitas horas, quia Angeli sunt infiniti: ex alio capite non debet sumere omnes horas, quae sunt ab hoc instanti per totam aeternitatem, quia harum multitudo superat multitudinem Angelorum, ut per se notum est.

est. Sed incipiendo ab hac hora non potest fumere infinitas horas nullā interceptā, quin totam aeternitatem assumat, quia ubicumq; sinit horarum assumptio terminum habebit, & erit verū dicere, hac est vltima hora assumpta, & illa fuit prima: ergo ab hac hora non potest Deus assumere horas non interruptas, quibus illa Angelorum multitudo correspondeat, qualibet enim multitudo continua horarum, quæ ab vna incipit hora, & non replet totam aeternitatem finita est, quæ non sufficit vt infinitæ Angelorum multitudinī infinitæ correspondeant. Debet ergo Deus vt illi multitudinī Angelorum horas assignet, quæ ab hac incipiet illas assignare cum aliqua interruptione, quia ex horis interruptis bene potest Deus infinitas assumere, quin totam assumat aeternitatem: si enim Deustertiam quamque horam ex his quas agnoscit defumat, alia intermedia semper relicta, tam hora relicta, quam assumptæ erunt infinitæ, quia neque multitudo horarum, quas Deus assumit, neque multitudo horarum, quas reliquit, aliquam vltimam habebit, neque vna multitudo erit post aliam, neque erit alterius terminus, & hac ratione incipiendo ab hac hora poterit Deus duplicem multitudinem horarum distinctam assignare. Si verò ex hac hora velit duplicem multitudinem horarum non interruptarum mente designare, non poterit vtramque infinitam assignare, quia cum hora aeternitatis sint futura successiue, si hora vtriusque multitudinis non permiscetur, vna multitudo erit adquatè post aliam, cuius multitudinis prima hora erit terminus multitudinis precedentis, & ita multitudo, quæ prius præcedebat terminum habebit à parte post, & cum ab hac inceperit hora, illum habebit à parte antea, & à parte post, & ita vtriusque erit finita.

12 Ex hac doctrina infero pro solutione aliorum argumentorum quæ eandem continent difficultatem, quod si Deus ex omnibus diebus quos videt per aeternitatem futuros vellet certum numerum dierum v. g. viginti dies mente excludere, non posset reliquam multitudinem ab hac die absq; vlla dierum interruptione cognoscere. Ratio est manifesta, quia vel cognosceret multitudinē illam, à qua decem dies sunt ablati ab hac die absq; vlla interruptione tendere per totam aeternitatem, vel cognosceret non peruenire ad totam aeternitatem, si cognosceret tendere ab hac die per totam aeternitatem: ergo nullus dies ex illa fuit ablati: si cognosceret non tendere vique ad totam aeternitatem, illud, quod restat, & hac dierum series non attingit, erit aeternitas, quia post quemque diem aeternitatis assignatum adhuc restat aeternitas; ergo non solum decē dies aeternitatis sunt ablati ab hac die multitudine, sed quædā integra aeternitas. Secundo si hæc series dierum, quæ ab hoc die incipit, totam aeternitatem non attingit, datur aliquis dies, quem non attingit: ergo ille erit terminus feriei dierum, quia cum tota illa sit absque vlla interruptione, si non includit hunc diem, neque includet alium, qui post hunc existet. Rationem totius doctrinæ claram accipe: vt ego à diebus, quos includit annus decem demptis reliquos omnes absque vlla interruptione assumam incipiens à prima die Ianuarij, necessariò debeo relinquere decem vltimos, & non alios, quia si relinquo aliquos existentes ante decem vltimos, postea vel assumo dies illos, qui sunt post decem relicti, vel non. Si non illos assumo iam non tantum relinquo decem dies, sed decem & alios, qui sunt post illos. Si illos assumo: ergo iam non assumo dies omnes distinctos à decem, quos relinquo absque vlla diuisione interceptos, sed interruptos decem diebus relicti. Ex hoc infero, quod si essent assumendi dies omnes, qui ex hac die erunt in aeternitate absque vlla interruptione decem tantum relicti, & assumptio dierum ex hac die esset inceptura, relinquendos esse decem dies vltimos, post quos nullus alius esset, & cum in aeternitate non sint aliqui dies vltimi, post quos alij non sint, fit non posse incipiendo ab hoc die recenseri sine vlla interruptione dies omnes ab hac die futuros per aeternitatem decem tantum demptis, sed dies absque hoc recensendos absque interruptione debere esse omnes, qui in aeternitate erunt, vel debere relinqui infinitos non recensitos, & recensitos omnes esse finitos, quia habent primum, & vltimum. Hanc observa doctrinam, pro pluribus argumentis, quæ fieri possunt, contra infinitum permanens & præcipue successiuum, quæ ex illa facili soluentur, & non sine maxima meiscipibentis, & tui legentis molestia possent hic adduci. De-

Franc. de Ouedo, Phil. soph. T. m. 1.

ficiet enim aeternitas argumentis, quæ contra aeternitatem, & contra quodlibet infinitum possunt adduci.

PUNCTUM VI.

Nonnulla expediuntur de infinito.

Definiendum est an vni infinito possit aliquid addi, vel detrahi, an sit capax augmenti, an possit dici maius, vel minus, æquale vel inæquale respectu alterius. Plerique hæc disputant antequam naturam infiniti, & possibilitatem, aut repugnantiam illius vt existentis definierint, ex quo fit ipsos confundere repugnantias, quas includit subiecti existentia, quam supponunt, illisque vt ad probandum nullam ex his proprietatibus infinito competere posse. Statuendum est vt ordinatè procedat disputatio, quodnam infinitum existat, vel existere possit, & de illo inquirendum an capax sit proprietatum, de quibus procedit disputatio. Vel si velimus disputationem hypotheticam facere, debemus supponere infinitum existere, etiamsi repugnet, & deioris repugnantis, quas diceret illa existentia, inquirere, an alia noua assurgeret ex proprietatibus, quas inquiremus.

Dico primò. Infinitæ multitudinī Angelorum potest addi & adimi alia multitudo finita, aut infinita. Probo clarè: In multitudine infinita Angelorum sunt infiniti binarij: ergo si mente Deus adimat vnā vnitatem à quocumque binario permanebunt infinitæ vnitates: ergo illis ablati adhuc maneret multitudo infinita. Neque dicere potes Deum non posse adhuc mente præscindere singulas vnitates à singulis binariis, quia hoc non repugnat ex connectione entitatum inter se, quia quilibet Angelus, ex his, quos claudit hic binarius, est independens ab alio in esse & cognosci, potuit enim Deus suppositā creatione cuiuscumque alteram non creare, neque repugnat ex natura infiniti, quia ex eo quod multitudinī infiniti repugnaret illa separatio, non fieret non posse Deum illam exhibere, sed illa exhibita infinitam multitudinem esse extinguendam, sicuti ex eo quod à numero binario non possit demi aliqua vnitates, non fit Deum non posse demere vnitatem ab illa multitudine, quæ denarium perficit, sed demptā illā vnitatem non permanere denarium, ac probauit demptā vnitatem à quocumque binario incluso in multitudine Angelorum manere vnitates infinitas & multitudinem infinitam: ergo non est contra rationem infiniti vt sic, ab illo aliquid adimatur, neque consequenter vt illi aliquid addatur, quia potest illi restitui, quod demptum fuit, vel potuit creati sine illo, quod illi postea ablatum, illudque acquirere in mensura, in qua fuit ablatum, aut in alia posteriori, quod esset propria infiniti additis.

Addit P. Fasolus dub. 4. num. 3. infinitum esse capax multitudinis quatenus est finitum, non verò quatenus est infinitum. Id ego perciperem, si P. Fasolus loqueretur de infinito extensionis, quod versus vnā partem infinitam extensionem haberet, & non versus aliam, in infinito vero multitudinis Angelorum, in quibus nullus est ordo, id ego non percipio, neque scio, quomodo potest addi illi multitudinī, nisi quatenus est infinita, cum ipsa si tota sumatur vnitates infinitas semper includat. Hanc diuersam acceptionem infiniti quatenus est finitum, & quatenus infinitum est, explicat doctus Fasolus dub. 3. num. 8. his verbis: *Etiam cum quodlibet infinitum nihil aliud sit, quàm vnitates infinites replicata, & consequenter quodlibet infinitum replicatum infinites est impossibile dari aliquod infinitum, in quo non sint assignabiles partes finitæ, & partes infinitæ: unde oritur, vt quodlibet infinitum considerari possit, aut debeat & quatenus finitum, & quatenus infinitum: quatenus constat partibus formaliter vt infinitis, est infinitum, quatenus constat partibus formaliter finitis est finitum.* Hæc sunt Fasoli verba, quid rei habeant videamus. Continuum constat partibus finitis, & infinitis, & nihil aliud est, quàm vnitates infinites reperiæ vt doctè docet Fasolus, ita tamen constat partibus finitis, & infinitis, vt finitæ partes includantur in infinitis, quibus constat infinita multitudo, & ita constat his partibus finitis inclusis in infinitis, vt partes finitæ per se solas quatenus distinguuntur ab aliis non possint constituere adquatè multitudinem infinitam, neque illa multitudo infinita, seu illud infinitum possit

cc 2

possit

possit constare partibus tantum finitis, ut per se notum est. Deinde certum est, partes illas, quæ in multitudine sunt infinitæ, & totum infinitum quatenus infinitum componunt consideratas distributivè, & seorsim sumptas esse finitas, hoc est, illarum quamlibet finitam esse. Ex his examino propositionem illam Fasoli infinitum consideratum quatenus constet partibus, ut formaliter finitis finitum est. Illud ut formaliter finitis, dicit ut formaliter in multitudine finitis vel ut formaliter quælibet illarum partium est finita: si dicat ut formaliter quælibet illarum seorsim sumpta est finita, falsa est propositio, quia infinitum ut formaliter infinitum constat unitatibus infinitis repetitis, quarum quælibet est finita, non enim potest aliter infinitum, ut infinitum constitui, nisi per partes quarum quælibet sit finita. Si dicat quatenus constet partibus formaliter finitis in multitudine, vel dicit quatenus adequatè constet partibus hoc modo finitis, vel quatenus inadæquatè constet ex illis, hoc est ex illis, & ex aliis infinitis. Si dicat quatenus adequatè constet ex illis finitis præcisè sumptis, nego suppositum, infinita enim multitudo non potest considerari sub nullo respectu constans partibus finitis sumptis præcisè, id enim, quod ex illis constat præcisè non est infinitum, sed pars quædam finita inclusa in infinito. Si dicat quatenus constet partibus finitis, & aliis infinitis, ex quibus essentialiter constat multitudo infinita, & sine quibus sub nullo respectu potest cognosci, nego sub hac ratione multitudinem illam esse finitam, sed infinitam, quia quæcumque multitudo infinita assignata formaliter constat ex hoc millenario finito in illa incluso, & ex aliis unitatibus infinitis, quæ simul cum millenario componunt hoc infinitum.

4. Infinitum secundum extensionem quantitativam dari nequit, ut supra dixi: quod si daretur vel esset infinitum unde quaque, vel infinitum tantum versus unam partem: si esset infinitum unde quaque addi non posset, quia additio debet fieri per extensionem ad aliquod spatium, quod antea non attingebat: cum autem nullum deberet esse spatium, quod infinitum non attingeret, aliàs illo terminaretur spatium, quod occupat, & infinitum non esset, nullum esset spatium, in quo posset fieri additio. Quod si intendas probare futurum esse spatium, quod illud infinitum non attingebat, in quo additio fieri posset, destruis suppositum, videlicet corpus illud occupare infinitum spatium, quia eo ipso, quod probes dari aliud spatium ultra illud, quod occupabat corpus, probas spatium occupatum esse finitum: vel ergo non supponas existere infinitum, vel illud iam suppositum non impugnes. Si corpus esset finitum versus unam partem, & infinitum versus aliam: v.g. si daretur linea, quæ ab hoc puncto inciperet, & versus Orientem in infinitum procederet, esset infinita, non posset addi versus illam partem, quæ est infinita, nec incrementum recipere. Prior pars conclusionis in præcedenti continetur. Posterior suadetur facili: primus palmus lineæ, qui vnitur secundo, eodem modo se habet siue secundus vnitur tertio siue non vnitur, sed si secundus non esset vnitus tertio, & tertius quarto, & sic in infinitum posset vniri alij palmo versus illam partem, quæ terminum habet: ergo etiam quando talem vnionem mediatam habet cum aliis palmis poterit versus illam partem, quæ est finita alij palmo vniri. Secundo si à linea, quæ incipit ab hoc puncto spatij A, præcederetur primus palmus, maneret infinita: ergo non est contra rationem infiniti, ut ab illo aliquid detrahatur: ergo non erit contra illius rationem ut aliquid illi superaddatur. Recognosce dicta supra de additione, & detractione infiniti secundum numerum.

5. Obiic. recentiores: si linea, quæ incipit ab hoc puncto, & tendit versus Orientem posset addi palmus quantitatis postquam haberet illum palmum posset incipere ab eodem puncto: tunc vel occuparet aliquod spatium versus Orientem, quod antea non occupabat, vel idem indiuisibiliter occuparet. Si dicas idem occupare, teneris componere quomodo eadem linea cum hoc palmo quantitatis, & sine illo idem spatium occupet: si occuparet maius spatium: ergo antea non occupabat spatium infinitum. Ut primum hanc obiectionem legi, decreui prius tractare an posset dari infinitum, & postea an posset addi, ne difficultates confunderem. Hoc argumentum procedit contra infinitam extensionem lineæ, non contra illius additionem, quod manifestè ostenditur, quia idem omnino argumentum conficiet si singas, vel supponas eandem lineam sine

aliqua additione incepisse ab alio palmo magis immediato orienti, quam iste, à quo incipit, & ob hanc rationem, aliàsque huiusmodi nego lineam infinitam infinitè extensam, quam non posse dari probat obiectio, non verò non posse addi ex suppositione, quod derur. Eodem modo philosophandum est de infinito, secundum temporis extensionem, seu de motu successivo infinito, qui ab æterno, vel in æternum procederet, qui addi non posset versus partem, quæ esset infinita, bene tamen versus illam, quæ terminum haberet: quapropter si vtrique esset infinitus, versus nullam partem posset illi aliquid addi, neque detrahi portio aliqua finita, saluà immediatà à successione partium, quæ superesset. Si roges cur infinitum secundum multitudinem non possit addi formaliter quatenus infinitum, & non possit additionem recipere infinitum secundum extensionem temporis, & loci, opportunitatem reddam discrimen. Nulla extensio potest addi, neque in ordine ad spatium loci, vel temporis, nisi per acquisitionem noui termini, & ratione vltimæ superficie, cui alia pars corporis adiungitur, vel quæ ad nouum se extendit spatium, quia cum extensiones dicant partes cum successione & diueris spatium occupent, non potest dari noua pars extensionis sine nouo spatio acquisito, quod antea non erat, quod esset immediatum spatio antiquo, & esset illius terminus, qui terminus infinitus repugnat. Multitudo verò cum unitates coacervatas dicat sine ordine prioris, aut posterioris, & non habeat aliquam partem, versus quam sit augenda ex suppositione quod augeatur, non eo ipso quod augeri possit terminum habet, & ideo ex eo quod illi terminus repugnet, eidem non repugnat augmentum.

Affirmo similiter omne infinitum eo ipso, quod augmentum recipiat, fieri maius non mensurabiliter, ita ut totum valeat mensurari, quod maius formaliter dici solet, sed immensurabiliter secundum rationem totius quatenus includit augmentum, & illud, quod augmentum recipit. Ratio Durandi quam refert Fasolus dub. 4. num. 4. est per se nota: omne illud, quod continet aliquid cum aliquo alio est plus illo; sed infinito potest fieri additio: ergo fiet facta additione plus illo, cui fit additio secundum totum illud, quod importat additio. Responder Fasolus additum augere illud, quod est capax augmenti, non verò illud quod incapax est, ut augeatur: & ita additum non augere infinitum, quia hoc non potest augeri. Exemplum additæ de quantitate addita indiuisibili, quæ illud non facit maius; de sapientia finita, quæ addita infinitæ non facit maiorem sapientiam. Exempla non probo, & solutionem impugno. Non probo exempla, quia ex sapientia creata, & increata, non fit vna sapientia, & ita augeri non potest vna ex vi alterius, augeri enim est acquirere partem vnitam ex vnione, quam dicit totum constitutum vnione physica, si totum sit physicum, & vnione morali, seu aggregationis, si totum sit morale, seu aggregatum. Et ita cum nullo modo totum constituantur sapientia creata, & increata, nisi quatenus numerum dualem constituent, ita sapientia creata non augeatur, nisi forsitan dicas augeri secundum illam rationem extrinsecam numeri, quam constituit cum sapientia creata, quod augmentum est extrinsecissimum, & sapientiam increatam omnino eandem relinquit, neque adhuc hoc modo augeatur secundum rationem sapientiæ increatæ, quia illa sapientia, quæ illi adiungitur, & illi quasi extrinsecè vnitur in ordine ad existentiam tantum, non est sapientia increata, sed creata. Exemplum de quantitate etensâ addita puncto eiusdem extensionis cum præcedenti, in opinione enim Arist. in qua procedit Fasolus, punctum neque extensionem habet, neque illam potest fundare, cuiusque enim adhæreat penetratur. Vnde cum illi extensio adiungitur non additur extensioni extensio neque fundamentum extensionis. Vnde mirum non est non fieri maiorem extensionem, augmentum enim cuiuscumque rei consistit in additione partis eiusdem rationis cum toto præcedenti, cui additur. In opinione Zenonis, quæ continuum componit ex indiuisibilibus, quorū quodlibet aptum est fundare extensionem, linea addita puncto quoddam totum maius constituit. Hæc de exemplis venio ad solutionem. Rem esse capacem augmenti nihil aliud est, quam esse capacem constituendi totum, quod includat rem augendam, & partes alias eiusdem rationis cum illis quibus ipsa constat, sed multitudo infinita est capax constituendi multitudinem, quæ includat eandem multitudinem, quæ supponitur, & partes alias eiusdem rationis cum illis,

illis, ex quibus componitur, videlicet alias unitates eiusdem rationis cum illis, ex quibus tanquam ex primis elementis constat prima multitudo infinita: ergo est augmenti capax. Si maiorem neges, dicito, quid sit aquam, ignem, hominem, & equum augeri, nisi sibi vni partes alias eiusdem rationis cum illis, quibus constabat totum illud, quod augeri dicimus, neque alio modo Philosophi de augmentatione disputantes illius naturam explicarunt.

7 Communitur Philosophi negant aequalitatem inter duo infinita, quia aequalitas dicit mensurabilitatem, & cum infinita non possint mensurari, hinc est, quod aequalia esse non possint. Ita fert communis sententia, verumtamen quis dicit in infinito hominum non esse tot oculos dextros, quot sinistros, non esse tot manus quot pedes, tot capita, quot corpora in infinito Angelorum, quorum quilibet habet vnum gradum gratiae, non esse tot Angelos, quot gratiae gradus, & alia huiusmodi. Sentio aequalitatem definendam esse duorum mensurabilium commensurationem, ita ut duo requirantur ad aequalitatem, & quod quodlibet extremum in se sit mensurabile, & quod vnum alteri commensuretur. Hæc secunda aequalitatis proprietas poterit vni infinito respectu alius competere, ut exempla adducta convincunt, non prior, quia quodlibet infinitum secundum se est incommensurabile, & ita ex defectu huius non datur propria aequalitas inter extrema infinita, dicitur illa, commensuratio ipsorum, quam aequalitatem negativam multi appellant. Multa argumenta vidi apud recentiores, quibus has infiniti proprietates impugnare intendunt, verumtamen omnia eo immediatè tendunt ut infiniti repugnantia suadeant, pleraque illarum solui, & alia ex doctrina tradita faciliè solui poterunt: huiusmodi sunt plura, quæ petuntur ex positione rerum infinitarum cum ordine prioris, & posterioris in ordine ad locum, quam positionem dixi repugnare, quia repugnant corpora infinita non penetrata, & ex illorum extensione absque illa penetratione inferuntur absurda, quibus nos impetunt aduersarij. Eadem ratione respondendum, si Angeli in diversis spatiis collocentur, eadem enim ratione, propter quam repugnat poni infinita corpora in spatiis adæquate distinctis, repugnat poni infinitos Angelos in eisdem spatiis.

PUNCTUM VII.

An Deus possit producere creaturam omnium possibilium perfectissimam, item & imperfectissimam.

1 Inquiri præfixus titulus, an Deus possit producere creaturam aliquam ita perfectam ut non possit aliam perfectionem producere, & an possit creaturam ita imperfectam efficere, ut non valeat aliam imperfectiorem facere. Difficultatem trado de perfectione specifica, & suppono ad præsentem questionem, claritatis gratia, omnia individua eiusdem speciei esse perfectione aequalia, quod enim definitum fuerit de perfectione omnium specierum poterit applicari perfectioni individuorum vnius speciei in opinione, quæ individua inæqualia intra eandem speciem constituit: loquor de creatura omnium perfectissima negatiuè, hoc est, quæ non possit ab alia excedi secundum perfectionem, quod moneo propter eos, qui admittunt posse dari duas species distinctas æquè perfectas, secundum quam sententiam faciliè defendi poterit, non posse dari aliquam speciem omnium perfectissimam, quia non poterit dari species ita perfecta, quæ non possit habere aliam speciem perfectione sibi æqualem, licet nullâ perfectione excedi possit. Moneo insuper eodem modo tractandam esse questionem de specie omnium perfectissima, & de specie imperfectissima ne tamen multiplicatione terminorum res confundatur, loquor tantum de specie perfectissima, de qua communiter Doctores disputant, & quod de illa definiam, tu speciei imperfectissimæ applica.

2 Pater Arriaga disp. 13. sect. 3. sequutus Aureolum in 1. dist. 44. quæst. vnica art. 4. & Durandum in 1. dist. 44. q. 2. Baconum in 1. dist. 44. q. 1. art. 2. docuit Deum posse producere creaturam ita perfectam ut non possit aliam perfectionem producere. Oppositam sententiam, quam amplector defendit P. Fasolus disput. 1. n. 4. sequutus D. Thom. q. 1. de potentia art. 2. ad nonum, eandem defendunt plures Thomistæ apud eundem Fasolum, pro qua est egregium testimonium D. Dionysij de diuinis nominibus c. 8.

Franc. de Guiedo, Philosoph. Tom. 1.

circa princip. Dicamus (verba sunt Dionysij) Deum infinita vi, ac potentia præditum non solum quod vim omnem in lucem proferat, sed etiam quod omnem quoque vim ipsam multum superat: quodque possit etiam infinite infinitas alias potentias, præter eas, quæ sunt in lucem proferre; neque vquam potentiam infinitæ, & infinite in lucem probata, effectiorem potentiarum effectiuis eius potentia, quæ omnem infinitatem superat obscurare, & obruere possint. Ratio adducta à Sancto Thoma hæc est: Quicumque creatura supponatur producta, quantumvis perfectata sit, infinite distat à Deo: ergo poterit alia perfectior excogitari media inter illam creaturam, & Deum, quæ creaturam iam productam perfectione exuperet, & maneat longè inferior Deo: ergo non repugnat creati illa creatura. Hac creata idem argumentum fiet, & sic in infinitum procedetur. Confirmatur eadem conclusio à paritate numeri, qui semper potest in infinitum crescere, & quocumque dato restat alius possibilis maior, ita ut implicet aliquid numerum omnium maximum excogitari, & nihilominus totum hoc numerorum augmentum esse intra lineam finitæ multitudinis: ergo eodem modo poterit de creaturarum perfectione philosophari. Accedet his argumentorum solutio, quæ in similibus questionibus est omnium optima ratio.

Obiicit Arriaga: Non est repugnantia in eo quod Deus producat creaturam omnium perfectissimam: ergo poterit illam producere. Inito ergo non est repugnantia ut producta quacumque creatura, quantumvis perfectam illam consideres, Deus perfectiorem aliam producat: ergo poterit illam producere. Resp. esse repugnantiam in eo quod creetur illud quod non est in statu possibilitatis, & in statu possibilitatis nullam esse creaturam omnium perfectissimam, sicut in numeris possibilibus non est aliquis omnium maximus, & ita est repugnantia in eo, quod Deus producat creaturam omnium perfectissimam. Addo argumentum sumptum ex non repugnantia, non Arriagæ, sed mihi fauere, qui omnipotentiam Dei propugno, & extensionem possibilitatis defendo, quæ tantum repugnantia terminatur. Est enim questio an supra quamcumque creaturam quantumvis perfectam possibilis sit perfectior alia, quam Deus possit producere.

Obiicit secundò Arriag. In hac collectione omnium creaturarum possibilium non omnes species exceduntur: ergo aliqua est, quæ non exceditur. Antecedens probat: si omnes excederentur essent plures excessus, quam excedentes, hoc fieri nequit: ergo non omnes exceduntur. Antecedens suadet incipiendo ab homine: species hominis exceditur & non excedit, reliquæ omnes excedunt, & exceduntur: ergo incipiendo ab homine species excessus sunt vna amplius speciebus excedentibus. Insuper non est vna amplius, quia quilibet, quæ exceditur habet aliam excedentem: ergo tot sunt excessus, quot excedentes. In flagranti fallacia de teo: quilibet excessus habet excedentem, distinguo: excedentem tantum, nego: excedentem, & excessum, cōcedo: deinde nego consequentiam, quia si incipio numerare ab homine & per Angelum (pono modo specie Angelum esse immediatam homini) ad alias species ascendo, an numero duas species excessus Angelum & hominem, & vnam excedentem, videlicet Angelum, & eadem proportionem procedo connumerando simul unitatem aliam excedentem & excessum supra duas excessus, & vnam excedentem, & ita semper excessarum numerus vincit vnica unitate excedentem numerum. Negandum ergo est illud antecedens, videlicet non omnes species distributiue sumptas excedi, hoc esse aliquam non excessum, & respondendum est prædicto modo ad contradictoria quæ intendebantur inferri. Idem omnino argumentum fit in numeris, potest enim inferri eadem fallacia ex eo quod omnes excedantur esse plures, & non esse plures excessus excedentibus.

Obiicit tertio Arriaga. In collectione omnium creaturarum possibilium est summa propinquitas cum Deo, quia extra illam collectionem non potest excogitari aliqua creatura, quæ sit vicini Deo: sed hæc propinquitas non potest conuenire collectioni ratione omnium specierum, neque ratione duarum, quia ex duabus imperfectior non habet summam propinquitatem cum Deo, quia perfectior altera propinquior est: ergo debet illi conuenire ratione vnius speciei: ergo illa erit summè propinquior Deo, & perfectissima omnium possibilium. In numeris idem argumentum conficitur prorsus eodem modo. In tota collectione numerorum possibilium est summa propinquitas cum multitudine infinita

C c 3 infinita

Infinita hæc non potest conuenire collectioni ratione omnium numerorum, neque ratione duorum, quia minor altero non potest esse immediatus multitudini infinitæ: ergo datur aliquis numerus omnium maximus, cui conueniat hæc immediatio. Respondeo collectioni omnium creaturarum possibilem conuenire summam propinquitatem cum Deo, non ratione alicuius creaturæ in particulari, sed ratione infinitarum inclusarum in illa collectione, quæ collectiue sumptæ dicunt negationem aliis creaturæ possibilis mediantis inter Deum, & talem collectionem.

9 Obiicit quartò: Deus incipiendo ab homine cognoscit, quæ species hominem excedat, & quæ excedat excedentem hominem, & sic in instanti percurrit usque ad aliquam, quæ non excedatur: ergo illa erit summè perfecta. Idem argumentum conficio in numeris. Deus incipiendo à binario procedit ad ternarium, deinde ad quaternarium, & sic in instanti mente percurrit omnes numeros posibles: ergo perueniet ad aliquem omnium maximum. Respondeo Deum ab æterno, & in quolibet instanti cognoscere res eo modo, quo sunt, & cum non sit species, quæ non possit excedi ab alia, sicuti neque numerus, qui non habeat alium maiorem possibilem excedentem, ita non potest Deus cognoscere aliquam speciem, quæ ab alia non excedatur, etiam si omnes posibles cognoscat.

7 Obiicit quintò: Deus potest producere creaturam summè perfectam, quam potest producere, quæ propositio est identica, ac proinde videtur non posse negari: demus ergo illam produxisse: vel potest producere aliam perfectiorem, vel non potest producere: si non potest producere, illa producta erit omnium perfectissima: si potest producere: ergo antea produxerat perfectissimam, quam poterat producere, ut iam supposuimus, & non produxerat perfectissimam, siquidem modo perfectiorem

aliam producit. Argumentum hoc fallaciam habet latentem valde, vno tamen verbo illam aperio, & argumentum dissoluo. Nego suppositum, quia cum dicitur, Deus potest producere creaturam perfectissimam, quam potest producere, supponitur inter creaturas, quas potest Deus producere, esse aliquam perfectissimam, quæ dicitur posse à Deo produci. Hæc autem suppositio est falsa, quæ propositionem quantumvis identicam falsam reddit, propositio enim de subiecto non supponente affirmatiua, etiam si sit identica est falsa, ut patet in hac propositione *Antichristus iustus est Antichristus iustus*, quæ est identica, & falsa, ex eo quod non subsistat subiectum, quod supponitur, videlicet Antichristus iustus. Similis fallacia reperitur in aliis plurimis propositionibus, quæ necessariò hac ratione explicanda est. Hæc sunt: Deus potest facere in hoc instanti omnes diuisiones continui, quas potest facere. Deus potest in hoc instanti mente recensere numerum maximum, quem potest recensere. Deus potest producere in hoc instanti totam multitudinem possibilem, quam potest producere. Quæ propositiones omnes sunt identice, & omnes falsæ ex defectu subsistentiæ subiecti, non enim est vltima diuisio continui, ultra quam non sit alia in opinione Aristotelis, iuxta quam procedit instantia, neque est numerus omnium maximus, neque aliqua collectio possibilem producibilis, supra quam non possit alia creatura produci.

Hæc ratione doctè & subtiliter dixit Caietanus tom. 3. tract. 2. de infinitate Dei, §. *Sed quoniam*, aliquando Deum posse velle ut tota sua virtute infinita in aliquo effectu, ut in motu sempiterno, quem possibilem putat, aliquando verò non posse, ut in velocitate motus localis, quam putat posse crescere, posita quacumque velocitate, ita ut nullus possit assignari motus, qui sit summè velocior, ita ut in possibilebus non sit velocior alius.

